

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Anul XIII
35 (435)
Sâmbătă
29 august
1970
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Literatura deceniului VII

Ne apropiem de sfârșitul ultimului an al deceniului VII. Multiple probleme ale literaturii actuale, ale emansipării și dezvoltării ei în acest deceniu, îndreptățesc nu numai o privire retrospectivă asupra unui tablou literar pe cit de bogat pe atât de nuanțat, dar și o seamă de întrebări fertile observației critice.

Desigur, încercări, și nu numai încercări, au fost făcute în acest sens, să ne amintim numai discuțiile din ultimii 2-3 ani din publicații, purtate cu prilejul fiecărui „an literar” în parte, când cărțile, evoluția autorilor erau privite în strânsă legătură cu ceea ce a adus nou deceniului VII în poezia, proza, critica noastră. N-au lipsit nici accentele polemice, un lucru pare că s-a impus, acela că o discuție poate avea șanse de a fi purtată în limitele firești, dacă literatura acestei perioade este privită în relațiile organice, de continuitate cu ceea ce adusese valoros și durabil cărțile afirmate în perioadele anterioare. Fără îndoială, o carte, o seamă de cărți bune care s-au impus recent criticii și publicului n-au nevoie pentru a li se sublinia valoarea, de a fi contrapuse, cu sens de negație, unor cărți remarcabile, unanim recunoscute, apărute în perioadele precedente. Coeficientul de durabilitate capătă desigur, garanție când raportul de valoare este nu numai păstrat, dar și folosit ca instrument în discuție, când liniile de evoluție sînt în mod lucid și distinct observate. Fiindcă fără un sens și un spirit de continuitate faptele de cultură nu pot fi privite nici istoric, iar în cazul literaturii nici cu măsuri rezonabile de valabilitate estetică. O discuție asupra literaturii noastre afirmate în deceniul VII, asupra particularităților ei, asupra punctelor ei sensibile realizate în poezie, proză, dramaturgie, critică, ar câștiga tocmai în interes, în adîncime și perspectivă, dacă ar ține seama de aceste legături de continuitate, de reperele istorice considerate nu numai din punctul de vedere al unui trecut foarte apropiat. Izolarea unei literaturi — spunea cineva — nu e bună nici atunci cînd din nevoi stricte se operează analize și sinteze pe perioade extreme de limitate.

Pentru revista noastră ar fi tentant o astfel de discuție de cuprindere și am lansat deja invitații poezilor, prozatorilor, criticilor, dramaturgilor de a-și spune părerea, de a răspunde la întrebarea pe care în ultimul timp, de atîtea ori, ne-am pus-o nu numai noi, scriitorii, ci și publicul atașat cărții de beletristică: **Ce a însemnat deceniul VII pentru literatura noastră actuală, pentru dezvoltarea ei?** Reînnoim invitația și avem toate motivele să credem, și prin felul cum colaboratorii noștri au răspuns în coloanele revistei cu prilejul altor dezbateri, și prin răspunsurile la tema amintită mai sus, care au început să vină la redacție, că discuția poate fi pe cit de utilă, pe atât de bogată în observații și în schimburile de păreri. Bineînțeles, contribuția criticilor literari va fi și de asta dată atent așteptată și primită, dorind să fie larg reprezentată, iar întîlnirea într-o dezbateră pe cit de colegială, pe atât de disputată, cu poezii, prozatorii și dramaturgii noștri va oferi bunul prilej de a cunoaște o diversitate de inteligente puncte de vedere, de a scoate în evidență efortul comun pentru drumul ascensiv al literaturii noastre actuale pentru nouțatea ei în problematică, pentru îmbogățirea substanței și expresiei sale. În acest sens, de o reală importanță se sună mărturisirile, punctele de vedere ale scriitorilor tineri care s-au afirmat în acest deceniu VII, care au contribuit cu cărți valoroase la tabloul literar distinct din ultimii zece ani, care și-au așturat talentul, pasiunea pentru nouțatea artistică și pentru seriozitatea muncii literare, scriitorilor vîrstnici cu o reputată și recunoscută activitate, autori ai unor pagini antologice. Sperăm să deschidem cit mai curînd coloanele revistei noastre acestei discuții asupra literaturii deceniului VII. Încredințați fiind că există toate datele ca dezbateră să se desfășoare la un bun nivel, la un ton urban și cu foloase reale scopurilor scriitoricești respectabile.

LUCEAFĂRUL

Zaharia STANCU

Întîlniri cu Attila

Mă plimb noaptea pe cîmp. La răscuri
Mă-nîlnesc cu Attila.
Te întreb cîți ani are. Răspunde rîzînd:
Nu știu cîți ani am, nu știu, nu mai știu.

Mă plimb noaptea pe cîmp. La răscuri
Mă-nîlnesc cu Attila.
Te întreb unde-i sînt oștile. Îmi răspunde rîzînd:
Nu știu unde sînt, nu știu, nu mai știu.

Luna se uită la noi și ride.
Stelele se uită la noi și ride,
Iarba își ciulește urechile, ride,
Orzul își ciulește urechile, ride.

Umbli noaptea pe cîmp. La răscuri
Mă-nîlnesc cu Attila.
Te rog să mă poartească în cort,
În cortul lui Ieșu cu fire de aur.

Ride Attila, hohotește și ride.
Si după ce ride îmi răspunde rîzînd:
Nu mai am cort, nu mai am nici un cort,
Mă bate ploaia, vîntul mă bate.

Te întreb atunci unde-i e colul,
Calu-i fatos care-și potolea selea
Numai cu boabe de roșă,
Calul ce se hrănea numai cu boabe de aur.

Attila ride și hohotește,
Hohotește și-mi răspunde rîzînd:
Nu mai am cal, nu mai am nici un cal,
Nu mai am cai, nu-mi mai trebuie cai.

Rămînem numai noi doi în cîmp,
Numai noi doi rămînem în cîmp.
Luna se uită la noi și ride,
Stelele la noi se uită și ride.

Noaptea e-naltă și plină de stele,
Cîmpul crește ierburii și greierii,
Orz crește cîmpul, orz și ovăz,
Pe mine și pe Attila cîmpul ne crește.

Attila cîntă-n latină un cîntec,
Barbaru a bău o carală de vin
Și-acum cîntă-n latină un cîntec,
Un cîntec de iubire și moarte...

Un cîntec de iubire și moarte.

ÎN ACEST NUMĂR

Cronica literară de Eugen Simion
Efemeride de Nicolae Manolescu
Proză de Ion Bledea, Dumitru M. Ion
și Aurel Dragoș Munteanu
Versuri de Felix Sima, Nicolae Lupu,
Ion Nicolescu
Poșta redacției de Cezar Baltag
și Fănuș Neagu

Obstacole în calea lecturii (I)

In fiecare săptămîna
marin preda
răspunde la o întrebare

— Ce citiți? Care sînt autorii dumneavoastră preferați?

— Autorii mei preferați au început să fie doar cei care mă feresc de senzația, care mi se furiează adesea, cînd citesc, în inimă, că în loc să ies afară și să trăiesc, stau închis în casă și pierd timpul. Altădată nici-un scriitor care purta acest nume nu mă făcea să prețuiesc, atât de avar, propriul meu timp, al existenței mele. O pagină bună mă răsplătea, îmi era suficientă; acum toată cartea trebuie să fie bună! Tot felul de obstacole stau în calea lecturilor mele. Iată de pildă, fiindcă am fost atras de această întrebare săptămînală spre „mărturisiri”, am cumpărat ce-a apărut recent pe această temă, Sadoveanu, *Amintiri literare și Antii de uceanie*, Ion Barbu, *Versuri și proză* și, fiindcă era vorba de un scriitor din județul meu, Galaction, *Chipuri și popasuri*. Să văd, zic, cum au scris ei, după ce am văzut, mai demult și am admirat, copleșit, cum se pot scrie confesiuni spunînd tot adevărul în felul cum a făcut-o, de pildă, Rousseau. Știam, aveam adică în minte ideea că la scriitorul român marea confesiune e opera sa, și că adevărul crud despre existența pe care a dus-o, ca om și ca scriitor, îi cam displace. Lumina în care s-ar pune, respectînd adevărul, nu-i convine, deși, așa cum s-a spus, adesea viața și firea sa sînt mai spectaculoase decît opera. Totuși, mi-am spus, să citesc, oricum, voi găsi ceva relevant.

„Mărturia literară” a părintelui Galaction nu mă surprinde însă cu nimic față de ceea ce opera sa dezvăluie. Vreau să spun că n-o luminează cituși de puțin din vre-un unghi nevăzuit și nici n-o întuneacă. Ceea ce e strălucit la acest povestitor rămîne, așa cum se cuvine, inexplicabil, iar ceea ce e slab se explică din gros prin etalarea intențiilor morale. Părintele cade în „greșala” trufiei cînd ne arată cu degetul ideile creștine care i-au călăuzit existența și creația. „Așa cum se întîmplă cu orișicine, care a cutezat să turbure pe contemporani cu visurile și cu scrisul lui am căsunat și eu discuții, controverse și schisme, declară el. Unii nu se pot împăca cu limba mea literară; alții mă găsesc prea bigot și moralizant; alții — cu mai multă devoțiune și mai puțină jertfă deșertelor frumuseți pămîntești... Îi rog pe toți să citească și să recitească bucata mea *Trandafirii*. Bucata aceasta rezumă, lămurite și simbolizează, surprinzător, toată simțirea și toată literatura mea.”

Dacă e așa, îmi zic, hai să citesc această bucată. Și caut la pagina 59. A scris-o în 1910, adică la 31 de ani, în plină putere, iar recomandarea s-o citim ne-o face în 1942, cu 19 ani înainte de moarte, deci la vîrsta cînd spiritul e mai puțin sovăielnic și poate greși mai greu. Asta în viața morală și în viața practică, sau în știința despre viață și despre moarte, — dar nu despre artă. Eliberarea spiritului de vitalitatea biologică nu duce pe artist în mod obligatoriu spre iluminări estetice. Tolstoi era chinuit la 60 de ani de povara dorințelor trupului său, fără să ne spună însă, el care știa parcă totul, că odată scăpat de această povară și creația artistică în cazul lui eșuează în didacticism. Matu-

ritatea artistică nu coincide obligatoriu cu maturitatea biologică și uneori nici chiar cu a spiritului. Este arta o categorie a spiritului, ca fenomen obiectiv, subiectiv însă forța creatoare a artistului n-are vîrstă și se manifestă printr-o independență turburătoare atît față de stadiul biologic al vieții creatorului, cit și față de stadiul spiritualității lui.

Părintele Galaction povestește cum o fată l-a plăcut la vîrsta școlară de 12 ani și i-a dat un buchet de trandafiri. Turburat, băiatul găsește apoi în sine un impuls religios care învinge dorința sexuală care creștea în el asemenea unui fir de iarbă otrăvită și depune acești trandafiri sub o troiță. „Aici să depui florile tale” am auzit clar în mintea mea... Cuvinte minunate, cuvinte simbolice!..

Într-adevăr! De-aici avea să iasă povestirea *De la noi la Cladova*, cu care părintele s-a mindrit mult. În ea, un preot are puterea de a împărtași cu grijă și nu cu alteceva o femeie care murea după el. Cînd am citit, de mult, această nuvelă nu-mi venea să-mi cred ochilor. Cum e posibil, îmi ziceam, să conceapă cineva o asemenea mistificare a sufletului unui biet preot, care trăia destul de pașnic în Cladova lui și nu era cine știe ce căutător al inocenței pierdute, care să lupte, asemenea unui părinte Sergiu, cu însăși Ispita, apărută fără veste, în chilia lui și dorînd să-l piardă? Biata Borivoica îl iubea pe dunaștrul nostru din tot sufletul, îl dorea ca bărbat dar nu-l ispitesea pe credincios, nu-i pása de credința lui, nu vroia să-i corupă sufletul, să-l rupă din armonia unei aspirații către care, eventual, s-ar fi chinuit. De aceea și bietul preot nici nu e silit să-și taie vreun mîdular ca să reziste.

Mă uit la sfîrșitul cărții cu chipuri și popasuri. Ce să mai citesc? Acest obstacol, istoria cu trandafirii, mă împiedică să merg mai departe. Cine i-a strecurat copilului ideea că... ce e cu viața ideilor și viața oamenilor?... Hotărît, viața părintelui Galaction trebuie să fie foarte interesantă. Dar el nu avea s-o spună... Citez mai departe în sumar: *Cum l-am supărat pe Caragiale*. Nu cred! Cum să-l fi supărat părintele Galaction pe Caragiale?

Inchid cartea și ies afară. Și atunci îmi aduc aminte că Gala Galaction ne-a lăsat, pe lingă aceste articole care nu ni-l dezvăluie, un *Journal* de mii de pagini. Nu știu: a apărut oare acest *Journal*? Și îmi spun că trebuie negreșit să-l citesc și să aflu: într-adevăr, așa a făcut acest mare povestitor cu trandafirii aceia pe care i-a dat fata?

Marin PREDA

cronica pietonului

Inventar

Oricît de binevoitori am fi, nu putem în nici un caz să admitem că funcționarii noștri comerciali se trag din zeul acela cu aripi iuti la picior. Mai curînd am fi ispititi că credem că ei descind dintr-o mamă broască testoasă comună mereu închisă în interminabilele socoteli lăuntrice. Cea mai fericită zi a lor, (spre nefericirea cetățenilor) e cînd pun pe geam afișul izbăvitor. Mai răsuflă omul — altă viață... Cetățeanul, șleit, cu banii muncii în buzunar, fuge-n colo, și-n coșce. Ar zice, săracii, că, lasă, că de aici încolo, țîrăre cu, mă duc numai la celălalt, dar celălalt (ce frumoașă categorie filozofică mai era și cuvîntul acesta, plin de toate promisiunile dialectului) celălalt, deci, e și el în inventar ș.a.m.d.

Ca unul ce umblă pe jos și își face singur cumpărăturile, aș putea să dau o definiție sociologică, psihologică, paralogică și, la nevoie, chiar și teratologică noțiunii intrată cu atîta delicia, (ce zic eu delicia, entuziasm!) în uzul magazinelor noastre de tot felul. „Inventar”... „Inchis pentru inventar”... „Sistem în inventar” — ca în rugăciune... cîte și cite astfel de propoziții scurte și concise, fără vorbă multă, să nu pierdem timpul, nu descoperă fantazia onorabililor noștri responsabili de „unități”. Ei parcă se înțeleg între ei să înceapă cu toții deodată numărarea, pe brașne și pe străzi, pe colțuri de străzi, unul lîngă altul, nu cumva să găsești alături ce cauți — să te duci după un șiret tocmai la dracul în prăznic, închis și el pentru inventar.

De ce nu-și face onorabilii socotilele noaptea, ca bunii negustori? Zău să rămîna întreașă a musterilor, care au bani, și plătesc, astfel încît tot comerțul să salte. Cel mai bun și mai discret inventar este inventarul nopții. Mărfurile atunci am auzit că încep să se strige între ele, ca la un apel, și în tăcerea prăvăliilor negustorului cu har le socotește mai bine.

CANDID

cronica literară

G. Călinescu

OPERA LUI MIHAI EMINESCU

(II)

În ce chip procedează G. Călinescu? Printr-o descriere amănunțită, cum se știe, a operei antume și postume, întocmind, astfel, cea dintâi fișă critică a ei. Câteva definiții memorabile ne înalță încă din această fază: *Lucașfărul*, de pildă, este un „catehism al geniului”, *Memento mori* cuprinde „jălălnici psalmi”, alt poem arată o „metafizică uranică a sufletului”. G. Călinescu încearcă a prinde esența unei scrieri în formule lapidare, indicând — pe scurt — temperatura ei spirituală. *Sarmis* ar fi dominat de un pesimism sarcastic și de o filozofie machiavelică. Fișa ideologică a poemului dramatic *Mira* înregistrează: „exaltarea schilleriană, naționalismul patetic, egiptul bătrânilor și vestejirea tinerilor, stilul declamator (...), firea demoniacă a personajelor” și, cu aceasta, criticul a spus îndajuns pentru a ne face o idee despre operă. O primă privire cercetătoare trece peste ea și rezultatul este comunicat pe scurt, la capătul de regulă al unui rezumat și al unui lung extras din manuscris. Pentru proiectele epice ale lui Eminescu radiografia critică indică „amestec de scriere de colportaj, de poveste gotică și de hoffmanism”, cu precizarea suplimentară în cazul navelor *Cezara* că, stilistic, ea rămâne în cadrul „romantismului jean-paulizan, cu peisaj italic, rousseauianism și extaz în fața naturii”. O fișă centralizatoare indică, la sfârșitul acestui capitol, rezultatul cercetării. Criticul împarte opera pe epoci (impărțire, în general, făcută și de alții) și stabilește, ca să spunem așa, psihologia spiritului eminescian în aceste faze. În cea dintâi (epoca preștudențească) caracteristică ar fi „o inspirație patriotică înăbușită de alegorie și platonism naiv, cu eroi lunatici și filozofanți, cu tânguiri fără durere profundă și exaltare pasională fără sensualitate”. Ca student, Eminescu este dominat, spiritual, de un patriotism mai politic („cu început de xenofobie”), la care se adaugă „byronismul și faustianismul, o mare bucurie de aberație fantastică, teoria dragostei angelice și demonice cu izbucnirea senzualității, schopenhauerismul integral și cam zgomotos, obsesia morții cuiva”.

Este limpede că G. Călinescu încearcă a lua, acum, de sus fotografia unui mare fluviu, indicând, de exemplu, pentru ultima etapă a creației eminesciene, un naționalism explicat sociologic și o mizantropie mai profundă, cu izbucniri de minie colorată în pamflete.

Criticul face, deci, biografia operei silite de împrejurarea că opera este insuficient cunoscută, dar biografia înseamnă, în fapt, pentru G. Călinescu o radiografie rapidă a spiritului, o fixare a frontierelor, o acumulare — în fine — de indici necesari în operațiile următoare.

Cultura, Eminescu în timp și spațiu — al doilea capitol — cercetează întiul strat al operei, cel filozofic. Este locul unde G. Călinescu pune cele mai multe date bibliografice, *Opera lui Mihai Eminescu* fiind din acest punct de vedere cartea cea mai erudită din critica românească. Textul foiește de referințe și numărul trimiterilor la subsoal crește. Sînt paginile cele mai aride ale studiului, dar G. Călinescu știe să inducă o severitate textului prin comentarii din loc în loc mai apropiate de natura estetică a poemului. În *Cînd te-a văzut, Vereno* remarcă, de pildă, accentul baudelairian, în altă parte sufletul turist al creației și, înainte de orice, un sentiment al proceselor fundamentale în univers. Intenția mai profundă a studiului este de a defini spiritul eminescian în întindere, amplitudinea lui. Un Eminescu preocupat de mitologia nordică și de filozofia indiană, avizat în ce privește economia politică, filologia și istoria, un spirit, în fine, romantic — foarte cultivat și speculativ în cadrul unei gândiri mîlice, un vizionar cu multă știință de carte, fără a fi un monstru de învățătură — aceasta este imaginea ce se prefigurează în rîul unei documentații vaste. Surprinde, aici, prețuirea din cale afară de binevoitoare a criticului pentru Bollică („un viguros poet al colosului, al devenirii cosmice, al invectivei”) și Depărățeanu („poet remarcabil, avea sarcasm și o mare inventivitate verbală”), în contrast cu opinia foarte reticentă față de un poem ca *Odă în metru antic*: „o urmare neînsemnată a unor studii harnice de versificație latină, făcute de temeiul lui Horațiu” (p. 365, vol. I).

Strîns legat de capitolul Cultura lui Eminescu este cel următor: Filozofia teoretică, unde criticul încearcă a da o traducere filozofică a simbolurilor. El are de întîmpinat, acum, altă serie de prejudecăți, pe deasupra tuturor prejudecata criticilor ce vede prea multe înțelesuri într-o operă. *Lucașfărul* a devenit o scriere inițiată și G. Călinescu se amuză citind interpretări hazarde. Pentru unii Hyperion este un Orfeu pagan, pentru alții Logosul, verbul creator sau, într-o alegorie mai apropiată de condițiile noastre, *Lucașfărul* ar reprezenta România geologică, iar Cătălina nația românească etc. Dar ce poate să însemne mitul *Lucașfărului*? G. Călinescu propune și el o interpretare, nu cu totul nouă: „*Lucașfărul* — temă comună romantismului — e mîntea contemplativă, apolinică, cu o scurtă criză dionisiacă, aspirînd fericierea edenică a topirii în natură, care îi este însă refuzată prin faptul dilatării aceluiași fenomen ce dă cunoașterea mecanicii lumii, și anume conștiința, în vreme ce Cătălina simbolizează obscuritatea instinctului înfrățietor cu natura, spre care alergase goală Cezara. Prin chiar mitul său de altfel, Hyperion e „cel de sus”, titanul zonei siderale, părinte al soarelui și, prin opoziție cu Pămîntul, divinitatea substanței foto-electrice” (II, pag. 102).

Cu aceasta, criticul a pășit propriu-zis pe terenul analizei. Portretul dinainte e reluat sau, mai bine zis, G. Călinescu ajunge la el pornind din alt punct al operei. Se observă în comentariu un procedeu pe care criticul îl semnalează la Eminescu: poetul nu reface poemul, nu reia, altfel zis, azi ceea ce a abandonat ieri, ci elaborează pe aceeași temă un nou poem, luînd totul de la început. Cu oarecare nuanțări aceasta este și tehnica folosită de critic: demonstrează de fiecare dată uranismul sau neptunismul lui Eminescu. G. Călinescu urmărește, în fond, câteva idei fundamentale în toate învelșurile poemului, dînd impresia unui pictor care refuză să-și încheie tabloul și în *Filozofia teoretică* și în *Teme romantice* și în alte capitole e vorba, în fapt, despre lucruri asemănătoare: *sideromantia* și *somnia* lui Eminescu, despre *borealismul, naturismul, mizantropia* sau *obsesia genezei* și a stingerii universului. Deosebirea este doar că datele poemului sînt privite, aici, din unghiul unui sistem teoretic. Care este acesta în cazul lui Eminescu? Criticul se desparte și în acest punct de alți interpreți. Filozofia poetului este eclectică și a vorbi de o gândire originală înseamnă a forța adevărul. Originalitatea reală este aceea ce izvorăște din interpretarea personală a unor idei cu o circulație largă în filozofia veacului. Eminescu este un schopen-

hauerian (acest element este indiscutabil) și în compunerea gândirii lui intră un pesimism afectiv, idealism transcendent, heraclitism, naturism cu elanuri dionisiace și — fapt important — multe concepte nebulose. Pe acestea criticul le studiază în subcapitole speciale: *occultism, geocentrism, magie, teoria ingerilor, metempsioză*, în stilul asociativ cunoscut. Întrebarea este, vînd influențele din Schopenhauer, Fichte, Hegel, Hartman, ecurile apoi — din filozofia indică și familiaritatea lui Eminescu cu occultismul, magia etc., în ce constă contribuția poetului pe acest plan. G. Călinescu are și la această problemă un răspuns: „în primatul naturii și al corolatului ei uman, instinctual”. Aceasta vrea să spună că Eminescu interpretează în chip propriu simbolurile filozofiei și în privința, de pildă, a ascezei — ca soluție de viață — deosebirile de Schopenhauer sînt însemnate. Ieronim, Cezara, Euthanasius sînt niște naturiști voluptuoși. Fuga lor din viață înseamnă nu o omorîre în ei a dorinței de a trăi, ci prilejul unei explozii de vitalitate. Faptul este evident și lucru nou în interpretarea lui G. Călinescu este de a fixa acest amănunt într-un sistem mai general de simboluri. Numai atât? Este, firește, și modul lui G. Călinescu de a face analiza unui text și de a-l folosi ca pretext pentru o creație critică nu cu totul independentă dar suficient de detașată și cu sugestii atât de personale încît, de la un punct obiectul de meditație devine subiect ce se cercetează pe sine cu o neliniște din ce în ce mai mare. *Neptunismul, uranismul* sînt în egală măsură, concepte călinesciene și, din niste versuri care la prima vedere nu spun nimic, criticul găsește surprinzătoare temeiuri de reflecție. Cartea aceasta, vrem ca să spunem, are un lirism fundamental, deși există multă stăpînire de sine în comentariu și o voință de obiectivare ce se observă numai deic. G. Călinescu creează, în fond, din materialul oferit de opera poetului oglinzile în care să se reflecte nu numai adîncimile unui mare liric dar și înfrățirile spirituale ale criticului. A-l numi (foiosindu-i limbajul) un *uraniu* cu aspirație (prin frecventarea asiduă a culturii) apolinică nu este departe de ideea pe care G. Călinescu însuși o are despre sine.

Filozofia practică urmărește modul în care sînt traduse conceptele dinainte în articolele politice. Nu sînt propozițiuni critice noi aici și nici nu se vede o interpretare care să nu fie în spiritul adevărului. Multe probleme sînt delicate (naționalismul lui Eminescu, de pildă) și G. Călinescu caută poziția cea mai obiectivă într-o discuție. *Xenofobia, antiliberalismul* sînt atitudini economice și a le interpreta altfel este o exagerare. Eminescu este un conservator progresist și toate teoriile lui pornesc de la principiul că societatea trebuie să urmeze îndeaproape natura. Atingînd această idee (însoțită de o exemplificare variată), criticul rediscuță conceptul și aduce metafore noi în sprijinul naturismului eminescian. Iată, într-un loc, explicația nostalgiei pentru viața elementară a materiei: „O stare de inocență bizuită pe instinctul sexual nu mai are nimic din ascetismul sterilizat al anahoretului schopenhauerian. Pustnicul lui Eminescu fug de formele prea înaintate de conștientă, dar contemplînd natura nu scot un ferment de anulare a voinței universale, ci o voluptate de a se topi în Cosmos. Acești pustnici naturiști caută în natură fericierea dezlăturii totale a instinctelor. Privațiunea lor nu e primitivă, ci hedonistică, și asceza înfrățită numai o întoarcere dionisiacă spre treptele de jos ale obiectivizării Voinței”.

Elementul inedit în această interpretare, dată și mai înainte, este ideea Voinței schopenhaueriene, fixarea, altfel zis, unei atitudini morale pe o bază filozofică. Ochiul nostru rămîne surprins de astfel de corelații scoase din textele cele mai comune. Un fapt este limpede în demonstrația călinesciană: filozofia practică a lui Eminescu pornește dintr-o concepție, teoretică mai generală și, în acest caz, ziaristica lui nu trebuie interpretată ca fructul unei simple doctrine de partid și nici nu trebuie scoase din ea (cum s-a făcut) temeiuri pentru a justifica o poziție politică practică. Articolele arată o concepție unitară și o stare de spirit.

Ar fi de discutat aici *reacționariismul* lui Eminescu de care au vorbit și G. Ibrăileanu și E. Lovinescu. Este Eminescu un reacționar? Intrucît se opune noilor forme sociale, da, dar în acest caz și Maiorescu, Creangă, Caragiale, chiar Gherea sînt reacționari pentru că resping, ca toți scriitorii din aceste decenii, liberalismul ca doctrină politică și pe liberalii ca oameni politici. Critica lor vizează ceea ce Eminescu numește *bizantinismul* social, o stare, adică, morală și, din acest punct de vedere, rezerva este îndreptățită. Fiind, apoi, vorba de articole în care intră, deși sub chipuri degizate, multă artă, critica este pe de-a-ntr-unul îndreptățită, pentru că — lucru cunoscut — arta are totdeauna dreptate. G. Călinescu nu ocolește aceste lucruri mai complicate și păstrează totdeauna în judecată o poziție de obiectivitate. I s-ar putea reproșa doar că pune prea mare seriozitate în a examina, de exemplu, ideea de stat la Eminescu sau aceea despre *liberal schimb și prohibiție, presa, biserică, educație* etc., deși multe din ideile poetului sînt comune în epocă.

Eugen SIMION

avantpremieră editorială

I. E. TURGHENIEV

Din povestirile unuia viător

Colecția „Biblioteca pentru toți copiii”. Editura „Ion Creangă”.

JACK LONDON

Colț alb

Colecția „Biblioteca pentru toți copiii”. Editura „Ion Creangă”.

efemeride

Povestiri senzaționale

Mi-a căzut în mină o traducere recentă din Villiers de l'Isle-Adam, datorată lui G. Marcuson și intitulată *Povestiri fiorose*. Nu este cea dintâi, în românește, dar este cea mai amplă și cea mai fină. Lucreu cu altă mai demn de a fi reluat, cu cit autorul lui Tribulat Bonhomot este un stilist fermecător, scriind într-o limbă strălucitoare și dificilă; sîmpuoasă și, în același timp, ironică, rafinată dar suplă, ea seamănă cu o apă ale cărei reflexe înșelătoare ne fură ochii. Iată chiar titlul: *Povestiri fiorose* traduce pe *Contes cruels*. Ce va să zică în definitiv „cruels”? Nu mă îndoiesc că traducătorul și-a pus el însuși întrebarea, deloc simplă la un prozator de tipul lui Villiers. Orice dicționar de sinonime sau analogie ne dă nenumărate sensuri: crude, inumane, ucigătoare, barbare, atroce, feroce, sălbatic, teribile, violente, cribile și, desigur, fiorose. A traduce titlul înseamnă și a-l explica, într-un fel; punînd în discuție literatura însăși a lui Villiers.

Povestirile fiorose reprezintă una din reacțiile față de proza naturalistă, dominantă la mijlocul secolului trecut, și nimic nu le caracterizează mai bine decît o roare de presupusa banalizată a realului. Un contemporan numea pe Villiers „un exorciste du reel”. Imaginația lui este curată fugă de obșnuitul din realitate. Villiers își întîlnează altă serie de povestiri *Histoires insolites*, adică neobișnute, cum traduce G. Marcuson. Tot ce e banal e disprețuit și realitatea însăși scotocită plătă. Autorul nu reține decît bizarul din evenimente; personajele lui ascund sau mătură taine de necrezut; atmosfera e încercată (sîmblică) de mister; psihologiile sînt nu o dată aberante sau patologice. *Povestirile* par de aceea veritabile colecții de ciudașenii, iar Villiers un maniac superior al senzaționalului.

Aici trebuie căutate, deopotrivă, originalitatea imaginației lui Villiers și limita ei. El nu urmărește să opună lumii reale o lume de vis, de semnificații tulburi și zguduitoare; dar, pur și simplu, citește lumea reală ca pe una care abundă în întîmplări extraordinare. E un realist paradoxal, care în locul banalului vede neobișnuitul. Domeniul lui din realitate este acela al senzaționalului; și Villiers îl exploatează într-un spirit aproape la fel de pozitiv cum îl exploatează Zola pe al său. E și curios e că tocmai putere de transcendere nu are prozatorul, care nu se liberează de realitate decît ca să se întoarcă, pe o altă cale, la ea.

Sarcasticul critic al științelor (din *Mașina care aduce Glorie*, din *Aparatul pentru analiza chimică a ultimii suflări* etc.) scrie, în fond, el însuși niște povestiri în care visul, confuzia simțurilor sau revelațiile de tot fel și loc, ca mijloace de investigație, științifice și observații pozitive. Și personajele sale joacă un roluri de experimențatori; atît că experiențele lor ating exact acele straturi ale realului pe care le evită realității. Un caz semnificativ îl reprezintă doctorul Velpeu din *Le secret de l'echafaud*, care convinge pe un coleg al său, condamnat la moarte, să se supună unei experiențe menite a revoluționa fiziologia. Fi cere anume ca, de îndată ce capul îi va fi despărțit de trunchi, să răspundă printr-o clipire din ochi la întrebarea ce i-o va adresa. În adevăr, ochii domnului de la Pommerais clipește conform întelegerii; ciudatul experimentator părăsește foarte tulburat locul execuției. Ceea ce lipsește povestirii, ceea ce lipsește literaturii lui Villiers în genere, spre a elibera pe de-a-ntr-unul imaginația de obsesia realului (fie și sub forma acesteia răsturnată), este un sens superior al revelației altfel spus, al mesajului însuși pe care imaginea îi poartă. Doctorul Velpeu nu putea privi ochii lui de la Pommerais fără să înnebunească; astfel de taine se revelează doar cu prețul vieții celui care le așază înnebunînd. Velpeu nu ar mai fi putut transmite mai departe nimic și taina ar fi rămas taină.

Nicolae MANOLESCU

compendiu

HENRIETTE YVONNE STAHL

Orizont, linie severă

Henriette Yvonne Stahl cultivă o poezie austeră, cerebrală, despuată de podoabe. *Poezmele au o concinție aproape eliptică obținută (lucru curios la un prozator) fie prin suspendarea verbului (Gest hieratic / Simbolică înfrățire / Cu înălțarea așteptărilor / Imputernicind etern înălțarea / În vis fără sfîrșit / Și faptă pe pămînt), fie prin utilizarea lui repetat, chiar unic, pe parcursul întregului poem (Te iubesc cu răsărîntul soarelui / Te iubesc cu spațiul nemăsurat / Te iubesc cu scripșirea stelelor curate / Te iubesc cu puterea valurilor răbdătoare / Te iubesc cu credința minilor smerite / Intinse / Te iubesc cu bătaie în inimilor toate / Te iubesc cu iubirea lumii întregi) Rima este și ea abolită aparînd cu totul accidental, asemenea metaforei. În schimb, abundă comparațiile și epitelele — un inevitabil reflex de prozator.*

Și tot ca un reflex de prozator trebuie văzută distanțarea autoare, neîmplăcarea ei în poezie, în sfîrșit, impersonalizarea emoției, a sentimentului, chiar cînd verbul apare la un mod personal.

Cu un gust sigur al poeziei H. Y. Stahl ocolește narativitatea profund în locul unor glosări pe temă un lung poem, de dragoste mai ales care este acest volum: E frunța grea ca lespezea pe gînduri / Totul alunecă spre oboseală... / Am fost lîngă tine și n-ai simțit / Dumnezeu voia să binecuvînteze / Și n-ai primit... Să nu mă lași să greșesc / Tu ești puterea, Să nu mă dai uitării / Tu ești iubirea / Să nu mă lași în pustiu... Stelele au tremurat / Stelele au implorat / Stelele au așteptat. Alături mie / Răspunsul Tău... Inima e tristă, plină la moarte tristă...

AL. ANDRÎTOIU

Simetrii

O melancolie aleasă, vag contrafăcută, străbate de la un capăt la altul acest volum de poezii al lui Al. Andrițoiu. Poetul are voluptatea ecocii lumilor dispărute sau în declin: orașe care și-au pierdut strălucirea (Pe fostul lux al timpului, sigiliu. / Oglinzi venete, mobilă Empire. / Au lucrurile lacrimi ca-n Virgiliu. / Au lucrurile lumii cîmțit. / Racine cu pletele de inger bate / la porți stilate, Nobilii sînt morți / și numai marmura-i clasicată / în lei fierși,

LECTOR

avantpremieră editorială

JULIA HASDEU

Domnișoara ursuză

Roman pentru copii. Editura „Ion Creangă”.

OCTAV DESSIA

Iubim

Roman (3 vol.) Editura „Eminescu”.

COMAN SOVA

Astrul nimanul

Versuri. Editura „Eminescu”.

J. D. PIETRARI

În țara lui April

Versuri. Editura „Ion Creangă”.

albă ca zăpada

Către seară Enigel s-a trezit: am venit lângă ea și am prii-t-o adică, până dincolo de ființă. Malvine a plecat să-și spună viziunii să se-ngrăjească el de focuri, să pună lemne în cămine și să spargă cu mina lui gheacă și să-nđemne slugile să ducă toți caii la apă și să le umple animalelor iesile cu fin.

Enigel s-a lăsat atinsă de privirile mele și a sopțit.

— Ai vrut să vezi dacă-mi mai bate inima?

Fenru o clipă m-am știut să răspund. Mi-am adunat toate puterile, am privit-o cum nu mai privisem nici o femeie până atunci.

— Da te-am atins și m-am înfiorat. Trăiai!

Enigel mi-a cuprins miinile care nu erau în stare să clipescă, să tresară:

— Te-ai prefăcut? am întrebă.

— Nu. Cum poți să crezi asemenea lucru? Până acum nu m-a miingiat nimeni peste inimă Nimeni. Cind m-am trezit am simțit un fior care cobora peste pieptul meu. Fiorul a cinci degete. Ți-am văzut miinile și mi-am închipuit că fiorul se datorează lor. Știi, am văzut vulpea. asta a fost totul: cum poți crede că în-am prefăcut?

Din ochii ei s-au prelins două lacrimi, au alunecat către marginile durerii ei și atunci i-am sărutat miinile și am înălțat lacrimile și apa lor ardea. A venit Malvine și mi-a dat de înțeles să mă îndepărtez pentru a-i ajuta să schimbe cămașa, dar Enigel a găsit-o pe Malvine să aducă lângă ea vulpea și Malvine nu s-a lăsat așteptată. S-a ridicat. Enigel mi-a luat miinile între ale sale și mi le-a așezat deasupra inimii:

— Ce copilărie? Auzi? Bate...

M-am lăsat să plutesc în ochii ei și pluteam ca o obsesie multiplicată în virtutea primejdioasă, lovindu-mă de maluri; cu cit mă loveam mai lute cu atât doream să revin în virtutea și să mă scufund...

— Ajuță-mi să îmbrac cămașa adusă de Malvine.

— Eu?

— Tu. Ești singurul bărbat care mi-a adus carnea. Nu știu să înfiorez o femeie decit atunci cind lesină? Nu mă lăsa să cred lucrul acesta...

A rămas în fața mea goală, albă ca zăpada; peste trup îi cădeau în valuri repezi ochii mei și Enigel s-a răsuțit și a tresărit:

— Ajuță-mă să îmbrac cămașa adusă de Malvine.

Miinile mele au trecut peste zăpada ei și o dată cu miinile cămașa albă s-a așezat peste trupul înviorat. Știi, am să mă joc cu vulpile și apoi am să cind. Cind va veni vizitiul să arunce lemne în cămin, cind va veni să mă vadă, am să-l trimet să-mi aducă din sanie cobza mea, ori poate vrei să o aduci chiar acum, tu, singur, fiindcă trebuie de acum înainte să știi mereu cum îmi va bate inima.

Am coborît în curtea castelului și am căutat caleașca ciudată, albă, cu dungi negre peste încheieturi, caleașca cu însemne, pe tălpici de sanie. Parcă așezase cineva un fișer cu picioarele pe zăpada și-l alunghise, îl lățise în așa fel încit partea din față a saniei — caleașca semăna bine cu niște aripi albe gata să se miște și să zboare peste tindieri. A n primit mai atent și mi s-a părut că am în față o fostă caleașca de circ. Nu era vorba de nici un însemn nobilitar. O caleașca de circ. M-am cutremurat și am atins marginile: pinză albă. Am amuls-o și dedesubt am văzut lemnul plin de desen. Pe lemnul alb, bine lustrat, cineva desenase cu sîngre diferite forme ale omorului. Am desoperit pe un fel de cîmp lingă niște făcări, ofrande: animale multe și primejdioase care-ți pot tulbura somnul. Primul omor: Cain îl omorise tocmai pe Abel. Se bucura. Am privit mai atent. Nu, nu era primul omor. Semăna numai. Semăna atât de mult cu toate celelalte. Le-am atins și mi-a fost teamă: poate era singe sau poate vou-sea. Cine putea să-mi spună adevărul? Șapte pitici morți lingă o floare. Dar unde e Albă ca zăpada? Sigur povestea nu era așa. Nimic nu era adevărat. Și totuși iată unul dintre pitici semăna cu bărbatul Mal-

vinci, altul, am presupus, cu domnul Miriam. Ceilalți erau întorși cu fața spre pămînt și de sub gulerul hainelor lor albe, pure curgeau cîteva firicele de sîngre. Cine erau ceilalți morți? De ce-i așeza e cîmul care pictase cu fața la pămînt; de ce nu-i arăta cu ochii spre oameni, cu gîndurile lor ultime spre cer, spre un cer închipuit Caleașca de circ?

Atunci a venit lângă mine vizitiul. Mi-a pus mina grea pe umăr.

— Asta e domnul Miriam; dacă te-ai gîndit la el, te-ai gîndit bine. Celălalt e bătrînul cel frumos pe care eu l-am omorît. La ce anume te gîndești?

DUMITRU M. ION

— La multe. E o caleașca de circ sau o caleașca mortuară?

— Nici una, nici alta. Am cumpărat-o lingă un fluvu, cind am coborît din munți. Ne-a plăcut că are aripi. Ne-am gîndit la zbor, la tînăduire. Nu ne-am desprăcit de ea. E lemn legat bine de băștinași...

— Dar morții, morții? Ce e cu morții?

— Domnule, nu te gîndi la morți. Nu te gîndi.

Dar cei șapte pitici? Spune-mi unde e Albă ca zăpada? E moartă, e moartă și ea?

— Da, domnule... Adică nu... Care Albă ca zăpada? Femeia în alb este și ea omorîtă în vis. Uite, aici.

A pus mina peste femeia albă înconjurată de o siluetă de sîngre:

— Era aproape de pitici. Cum de nu am văzut-o?

— Poate ai pus miinile, te-ai sprijinit tocmai de locul asta și n-ai văzut dincolo de el.

— E întoarsă cu spatele. Îmi spune ceva că mai poate merge, dar din ea picură sîngre...

— Naivități, domnule, naivități! Am încercat să sculpez caleașca la început, dar m-am răzgîndit. Ideea mi-a dat-o Enigel: altfel, îi dai seama, domnule, așa fi sculptat pe caleașca toate omorurile pe care le-ai fi găsit în Biblie.

— Poate...

— A, nu... cîteva numai: bineînțeles nu așa fi uitat clipa aceea unică a primului omor. Celelalte... Cred că a avut dreptate Enigel: eu nu sculptasem decit în gheață, făceam forme de zăpadă. Aveam chiar un palat de gheață cu multe încăperi, cu statui moarte. Le luasem din Biblie. Totul o luasem de acolo și viața și moartea. Enigel m-a îndemnat să iau de la băștinași culori. Și am cumpărat culori. Cei șapte pitici de care pomeniști dumneata sînt în cartea sfîntă. La fel și femeia, femeia îmbrăcată în alb. Dar acolo i-am găsit pe toți fără suflet, morți. De aceea i-am pictat cu fața la pămînt, iar pe femeie cu spatele spre lume. Vezi și cei doi, Miriam și omul Malvinei, sînt întorși cu spatele spre lume, dar mai apoi fiindcă i-am cunoscut le-am făcut fața întoarsă spre cer. Vezi au fața la ceață ca făcîndu-și.

— Femeia, femeia albă era și ea moartă, spune! Nu-mi amintesc și doar am citit Biblia cît am stat în minăstire și mai apoi...

— Poate ai avut o clipă de rătăcire. Intr-o clipă de rătăcire poți să închizi ochii și să uiți. Ori degețul s-a așezat tocmai pe fața aceea și n-ai văzut adevărul niciodată o parte de acolo și tale, domnule. Sînt sigur că s-a întimplat la fel ca adineauri cînd ți-ai așezat palmele peste femeia albă. M-ai întrebă dacă era moartă. Nu, nu era moartă: era numai adorată, dar mai apoi, ce pot să mai știu? Dacă stau să mă gîndesc bine, da, da, a murit la un an după adormire. Și acum ajuță-mă să acopăr din nou cu pinza caleașca. Te-a îndemnat cineva să dai pinza la o parte? Dumnezeu, cine? Voiai să intri înăuntru?

— Da, voiam să intru.

— Moartea te-a împins de la spate, spune adevărul! Nu ai simțit nici o adiere, nici o umbră umblindă primprejur? Nu te-a ajuțat nimeni să ridici pinza?

— Nu; nu ni-a ajuțat nimeni; cine era să mă ajuțe?

— Pinza era lipită de lemn, domnule; nu ți s-a împotrivit cînd ai ridicat-o, deloc, de loc?

— Nu.

— Dealtfel nici nu era o pinză obișnuită. O cumpărasem de la băștinași o dată cu toate culorile. Era făcută din frunza unui arbore, sau mai multora cine știe... Cînd am trecut print-un sat unde murise sfînta Filoteia am acoperit toate scenele omorurilor cu pinza și după ce ne-am închinat lingă sicriul de argint am găsit pinza lipită de caleașca și n-am îndrăznit s-o dezlăpim... Spune cine te-a îndemnat să vii la caleașca?

— Enigel.

— Enigel?

A stat cîteva clipe lingă mine, m-a privit blind și apoi s-a depărțat. Am tras ușa ușoară, am cumpănat-o de cîteva ori și am găsit cobza pe care-o doriese Enigel, spinzurată. M-a izbit culoarea singerie a mătășii care împodobeia în interior caleașca. Am privit mai atent și atunci am văzut cu uimire că dacă îmi schimb locul pe deasupra mătășii roșii alergă fete albe duse de vănturi pină la marginele caleștii, pină în colțuri. M-am scuturat și mi-am zis că m-a tulburat discența cu vizitiul. Am luat cobza, dar cînd am eșit am scăpat-o în zăpadă. Erau două oase lungi albe între ele și o țigvă ome-nescă șlefuită, prinsă în cuițe făcute din oase. Deasupra treceau trei strune galbene. Mi s-a părut că în clipa aceea din zăpadă mi-a suris Enigel. Asudasem și-mi era teamă. Poate că era cineva împrejur care îmi ajuțase să ridici pinza de pe caleașca. Am luat cranul în brațe strîns cu frica de a cădea castel.

Cînd am ajuns lingă Enigel, rîdea, se juca, se bucura de viclenia cu care vulpile plîngeau lingă ea sau rîdea subită ca niște clinchete; puii de vulpe îi alegeau dezetele miinilor. Le prefera pe cele mici și inelarele, le mușca ușor și apoi fugeau către cămin. Vulpea bătrînă, șchioapă, ședeă neclintită. O privea pe Enigel în ochi: într-un tirziu miinile albe au cuprins gîtul vulpii și au alunecat ca o sanie albă peste foa. A rinșit vulpea bătrînă; s-a îndepărțat apoi cu puii; vulpile au alunecat pe scări minate de Malvine și Enigel a intrins mîna după cranul pe care-l lineam în brațe strîns cu frica de a nu-mi scăpa iarăși.

S-a trecut degetele subțiri peste corzi și ele s-au cutremurat. Cîteva sunete au curs prin aer și au luat foc în cămin. A venit și vizitiul: uitase parcă dintr-odată totul. S-a așezat lingă mine și Malvine. S-a lăsat tăcerea și eu m-am ascuns în mine ca și cînd nu mai existam decit într-un punct știut doar de sufletul meu, un punct cu atît mai greu de găsit cu cît ar fi fost mai căutat.

ILIE PURCARU

baba tinca
(fals rondel)

spulberă toful pentru l-ei lei
oh domnule domnule de ce n-ai vrea să ieți cu tine floarea de a
aluinea ia floarea de zel și pune-i numele elisabeth
hei domnu domnu parcul e-nchis în paracelis te așteaptă somnul

ia violete domnule ia toporăși parcul s-a-nchis cu un paracelis
nu mai e nimeni nici înăuntru nici în afară nici în sine-mi
fata aceea nici n-a fugit nici n-a murit nici n-a venit
ia violete domnule ia pină cind

n-o să se facă garoafe de rind
poznicul parcului dacă vrei mătură ochii de pe alei
și glezne din frunze dacă vrei

moartea din muzeul imaginar

(subistorie)

pe tablele de piele hu-hu gongul cădea în infundării de ape sub munți la moldovă
sub arcul dimineții lucid ca un venin boierul cu păr negru doar gîtul ca de crin
urca purtînd pe pașii de vrame gates caul spre eșafodul negru unde zimbea harapul
pe tablele de piele hu-hu gongul cădea în infundării obscure boierul surideă
și surideau în preajmă și vodă și miniștrii și doamne și domnițe cu dinții lungi sinștri
o blîndă miss elisabeth vaniă din glasgow în tara cu fasonet aspru de semințe sunînd în zări ca nyagora
cu transdării înalți de ploaie căzînd în fire aurițe și voievozi în cămeșoae
de umbre grele violată o blîndă miss o guvernantă venită de la glasgow fată
de o mie de ani de viață
umblind desculți rîcînd la via
de două mii de ori pe noaple
ca tara uriașilor elisabeth tu o-nchideai cu hiperbolice miresme ca-ntr-un suris în evantai

pure girl

clavir calcinat

cocoonale bătrîne în alb ca niște molii scilpesc din evantoea privindu-l cu ochi mari
pe ochii lui serafici cad umbrele infolii din biblioteca veche care s-a scurs în cari
salonul vechi în care se întregesc fatolii penulă de argint cu foșnete gingave cocoonale în alb migrene pentru molii și florile de seară descopciate-agrafe
salonul vechi în care amurgul descusut cu niște spațe albe desprinsе din perete a-nvins adolescentul lîmfatic și hîrsit cu catafaclul moale de ore lungi și-ncețe

ocuma cu un gemamț el mușcă dintr-un măr și dinții zale flasece după-un vetust turin un sfînt de bizanț roșu îi mingie pe pâr cînd ride nița crudă jigancă de safir
blestemul-l înfășoară cu ape de venetii trup volatil și umeri în apele subțiri el simie cum îl scurge un duh la morbideții și-i sună lung prin oase un plîns de transdării
siliti mor transdării stilați în uscăciune își trace-o miină albă prin pînăl cel bălai cocoonale ca molii bat viu din evantai e ora ce vestește o altă narațiune

FELIX SIMA
Precizere de dragoste

plecate cu gîndul plecate sînt păsări trăsuri pentru nunți plecate cu gîndul plecate trăsuri peste dealuri și munți

ajune la tine ajune le-ntorci cite sînt cite sînt ajune la mine ajune te caut în ele pe rind,

NICOLAE LUPU
Cunună

Tăcere luminind pe ochi, Pusăte lacrimă se-neacă-n zori, Mai veche apa fulgeră pe cumperi Și inlunericul se-ncheagă-n flo-i.

Cimpii se clatină de-amurg, Lumină putredă îngînă Și cînt facit prin finărd-adîncime Și umbra-mi sîngeră-nflorind în mind.

Întunecat de-a pururi e Înaltul fac desprindu-se în apă, Făcări firii se descărneoază-n piatră, Învăpădiată-nlunecime crapă.

Și merg pe cîmp pierzindu-mă de cer Enormă luminare pilpînd, lubreca cade peste suflet arsă Și se cunună ochii răsărind.

Sicriu de rouă se coboară-n munte, Înger murind cu aripa în gol, Uitare-mpdobindu-se cu stele Dînd soarelui și lin și i ocol.

La nunță însetat arde Crini negri peste mesele de-argint, Vîitoare crudă cade din pahare, Oamenii string luminile orbînd.

Făcării se macină-n pămînt, Cocoonale de aripi cîntă, Urnă de foc răcîndu-se-n lumină Colocanele pîrlind de noaple sfîntă.

Fluturii-ntreb dacă-s mai morți Călcînd prin florile înalte, Mire în giurgiori albe-nvesmintat Purfînd pe piept jertfelnice calde

Despre relațiile între oameni...

Apa de la baie — așa cum se întîmplă uneori — nu toia să curgă; mă și pregăteam să-i fac o scenă mecanicului. Ispita unui protest temperat, plin de nobil venit. se dovedea mai mare decit ispita unui dus. Brusă însă, apa a început să curgă și-mi dădeam seama cu nesfirșită tristete cu pierderea ocazie de a dojeni un om. Am fost siliț să renunț la accesul meu de violență pe care mi-l pregătisem cu atîta grijd. Din nefericire adeosori nevoia noastră de a ne indigna, de a reproșua cuita una sau alta, devin o necesitate fundamentală. Sînt copii care renunță la mincare numai ca să crezeze părimilor o stare de culpabilitate. Plăcerea de a șiști pe cineva poate sîntreacă plăcerea sîntiridă de cele mai firești instincte. Din pricina acestui violent egocentrism relațiile dintre oameni se depreciază. Cînd interesul biologic sau sentimental se stîngre, ființa cîndea dragă ne apare ca o ființă străină, noi investim lîlrism numai în ceea ce ne convine și aduce un profit imediat. Profitul pe care îl acoperă ne creea iluzia unei relații ideale.

Deși mulți oameni se laudă cu relațiile lor, deși nu pușini declară cu mindrie că „ei au casa deschisă” — aceste relații nu există. Mulți oameni trăiesc izolați în egocentrismul lor, chiar cînd iubește sau crede că iubește; relația pe care o promovează nu e decit prelunge-girea acestui egocentrism. Relația cu un om nu însemnă schimburi reciproce avantajoase, ci comunicare.

Dar adeseori noi nu comunicăm cu cei cu care sîntem într-o relație. Între două vanitatele nu poate exista comunica-re. Viața nu poate exista fără relații umane — viola ne împlică implicabil spre aceste relații — dar noi nu prea reușim să înțelegem tot ce se împlînd.

Adeseori mă întreb: cum să fac ca relațiile mele cu oamenii să fie perfecte? Cum dumnezeu să procedez ca să nu fac pe nimeni să sufere? Cum să fiu loial într-o relație, fără să mă înșel pe mine? Fidelitatea care are la bază auto-mutilarea e tot o formă de duplicitate. Fără să vrea, într-o relație, chiar în cea mai gîngosă, unul din parteneri va încerca să ocupe un loc mai important și odată ce apare inegalitatea, relația s-a spulberat. Fiecare încearcă să-și exploateze calitățile, să-și impună punctul de vedere, să aibă ultimul cuvînt, de aci, înconcordarea, suspiciunea și chiar atersiunea care însoțesc multe relații. Important e ca într-o relație fiecare să-și fie lui credincios, din această fidelitate față de sine se pot naște relații simple, loiale. E greu să fi loial cu celălalt dacă te miști în primul rînd pe tine. Un om care minte pe altul se minte, în mod sigur, și pe sine. Minciuna e mai mult decit un păcat — e o stare de contradicție. Nimeni nu minte într-o stare de beatitudine.

Oamenii care nu se cunosc pe sine sînt incapabili de relații. Ei nu se cunosc pe sine și — din această pricină — mint de îngheață apele, chiar cînd cred că spun adevărul. Dacă nu cunoști adevărul — degeaba vrei să-l comunici. Sinceritatea nu este, cred eu, o trăsătură de caracter, ci intensitate, pasionalitate, inteligență. Omul prost este inevitabil ipocrit. Minciuna poate să devină atît de scîntenită și de densă în existența unui om încit acesta nici nu mai are sentimentul că minte. El este în întregime o minciună așa nu mai are probleme, minte cum ar respira. Înainte de a miști pe altul, omul se minte pe sine, chiar în straturile cele mai adînci. Cunosce pe cineva care de ani de zile, povestește cu multă naturalitate, spirit critic, indiscurabil humor, o întimplare la care

n-a participat, dar, la care, pe seama, toia să participe. Minciuna s-a înrădăcit atît de adînc în el încit, odată, îmbrîndindu-se și pierzindu-și controlul, a recunoscut că, da, a participat la acea întîmplare. Ce fel de relație ai putea să ai cu un om care se minte pe sine cu atîta convîngere?

Relațiile ne produc adeseori dezamăgiri sau, mai exact, nevoia noastră de schimbare capătă forma mai acceptabilă a dezamăgirii. X m-a dezamăgît, Y n-a fost ce-am crezut. Că și cum Y ar avea vreo vină cîtă noi i-am atribuit calități pe care nu le avea. Sau chiar dacă ar avea vreo vină, vîna principală e a celui care s-a înșelat. Atunci apare nevoia de schimbare a relațiilor, prîndem gustul „rupturilor”, căutăm mereu ceva deosebii. Decit să înțelegem relația în care trăim, preferăm întotdeauna s-o schimbăm cu alta mai pură.

Sigur că da, noi denumim nevoia noastră simplă, epidemică de distracție „nevoia de puritate”. Căuțătorii de relații pure nu obosesc niciodată, pină la adînci bătrîniei, tot căuța puritatea și tot n-o găsesc. O relație bună nu înnoiesțe pe nimeni; dacă sîntem vechi, vechi rămînem. Dar decit să ne înnoim noi, preferăm să ne înnoim relațiile, e și mai comod, e și mai plăcut. Cineva îmi mărturisese că-i spusese unei femei tot ce putea să-i spună și se gîndea cu toată seriozitatea la o altă legătură. „De ce?” l-am întrebă. Mi-a răspuns simplu: „Caul o altă femeie ca să pot să-o iau de la capăt, nu pot să inventez nimic nou”. El avea niște ticuri — cum se epuizau ticurile, cum își lua calabaițul și pleca în altă parte. Întrebat, iluzia de prospectivă și nouitate ne dă, nouă oamenilor, o relație înșelătoare. Relația se schimbă, noi rămînem aceiași. Si-n pușinele clipe de luciditate recunoaștem că n-am făcut decit să ne tîrim egocentrismul dintr-o garsonieră în alta.

Teodor MAZILU

ION NICOLESCU: „IDOLATRII“

Sonet scolastic apocrif

Marmura marmura marmura
suflet al gândului pare
nu suntem nu suntem
lebede lebede lebede

marmura marmura
a o Jară mhnită de
lebede lebede lebede

Și nu uita

lornionul
fi-a dat sfântul mocasni
ca să mi te faci stăpini
ești vizon de nu mai

eu am fost la dumneața
cu o marloră a mea

moarlea știe că nu-ți cer
decît un pagon da cor
să mă uit prin el doar eu
cînd va trece dumnezeu

minji că n-am de tine
loc
am de veci dar n-am
noțoc
de norocul tău ce-mi
pasă

moarlea să fie frumoasă
moarlea să fie de moarlea
și să am și eu o parte
parte oarbă nevăzută
cînd te vede te sărută

hai hai mai dihai
nu-i goni așa pe cai

moarlea e amanta mea
și mă ling pe bot cu ea

fiindcă nu-s pocit mărite
nice gindu-mi umilit e
sunt eterna talpă-a fării
valul fără val al mării

stringe foaia peste foaia
nu ji-a zis nimeni te
scoală
câpușește-ți voi
mormintul
că și-acolo bate vîntul

Brizbriz

amor morun rebitla
oarbă
un mut de clopot cheară
surd

el în de el să mă
absorbă

glasvantul unui ochi
absurd

se trec fanfare de piraji
bat toba mării stacojie
cu geniul morții suntem
traji

pe-o coajă de melancolie
inchide pleoapa orb
măreț

proclama-ți sufletul ermel
noi vindem marfă fără
preț

epava prințului poet
prea multă piine și cuțit
ce gălăgie-i omenirea
peșemne că voi fi murit
și mi s-a jefuit gîndirea

Desene de MARIUS RADULESCU

ION BLEDEA

somn limpede și frumos

S-a dus, ca să se lămurască-n babă, cu sufletul, sau altfel. Că mulți s-au lămurit astfel și cînd a sosit vremea norocului no-rocul i-a căsăpîit și le-a dat totul, toate cele de trebuință. Ea n-avea nevoie de multe, vroia doar să i se spună cînd se va-ntoarce el și dacă se va-ntoarce vreodată. Cu acest gînd în bătău în ușa, cuminte. Atîc de cuminte că nimeni nu i-a răspuns, nimeni n-a zis pleacă sau intră și a rămas acolo înegurată pînă cînd n-a mai putut rămîne și a intrat, inclînînd capul.

piatră era, doar pârul acela care nu era pâr fi tremura zgîlțîindu-i capul, încet. Era piatră și femeia își zise că trebuie s-o facă să nu mai fie, așa i se spusese ei, femeii. Că atîta vreme cît baba era piatră degeaba încerci s-o rîci la piatră și să știe ea, baba, de ce. Hotărî să-i spună mai multe, și-i spusese că nu e vorba numai de bărbat, dar cum să rămînă ea pustie și goală și în-singurată ca o oie steapă. Că el a plecat colțuros pentru că ea lepadăse, numai din pricina asta a plecat și nu din alte, că al acestui bărbat și nu al altuia trebuia să fie plodul pe care-l pierduse, bărbatul știa asta temeinic și n-a bătut nimic, n-a bătut niciodată altceva, nici n-avea ce să bătuiască.

Dar baba tot piatră era și își dădu seama că trebuia să-i spună, altfel baba va rămîne piatră pînă la sfîrșit și ea va fi bătut drumuri lungi pe degeaba. Și-i spusese. Și spusese că nu a bărbatul plecat trebuia să fie odrasla, ea venise din alte părți, de la alții, dar bărbatul n-avea de unde să știe și nu asta l-a făcut. El trebuia să se-ntoarcă într-o bună zi și ea, baba, va fi bună și-i va spune că poate s-o facă oricînd, a mai făcut ea așa ceva și pentru alții.

n-o duruse nici măcar sufletul, ea, baba, care a fost femeie (și încă mai e, dar vrăjitoare, de piatră, bătrînă) știe că nu așa se întîmplă și că dacă se-ntîmplă astfel nu-i lucru curat sau e prea curat ca să-l poți pricepe. Cînd a văzut că tot piatră rămîne încremeni de groază, apoi începu plîngerea și se trîni la picioarele babei, sughîtînd. Plî-nse, cădeau lacrimi peste picioarele babei, dar ea nu le simțea, sau le simțea dar nu vroia să arate, vrăjitoarea. Și-i spusese că el n-avea de unde să știe că ea a lepadat ceva străin de carnea lui, apoi mai zise că nu din vina lui Dumnezeu se întîmplase, luase ea drojii lui apă leioasă dar a adormit și s-a-ntîmplat și a plecat bărbatul. s-a-ntîmplat fără dureri și doar aici își vrîse domnul mina, o făcuse să lepede fără chinuri ca să-și primească pedepșa.

VASILE ZAMFIR

Peisaj cu gară

Mestecenii, departe, veghează pe coline,
Un tren, cu mine-n brațe, aleargă
sacadat;
Romantic, după multe peregrinări străine,
Uitat de-un sfert de secol, mă reintorc
în sat.

Lîngă peron, castanul, așteaptă-un tren,
se pare,
Că-l știu de-afla vreme, acolo, pironit;
Ascultă telegraful, privește semafoare,
Cînd trece, fix la zece, un tren de antracit.

Pe farina fierbinte se pîrquiesc harbuzii;
De caraulă, barza veghează pe-un coșar,
Ade o aripă de vînt și cucuruzii,
Sporovădiesc ca pruncii cîlînd pe-abețedar.

Văzduhul cald cu miroas de ierburî incropite,
Tresare da lăcusile, de greieri și coșaci;
Și pare că-i murmurul unei armate scite,
Care mai trece vara din glie în urmași.

Foșnește cerul...

Foșnește cerul, frunzele-i mărunte.
De unde-atîtea stele se disteric?
Doar braștele pornite să le-nfrunte,
Prin lacuri fac gargară cu-nluneric.

Salcîmii-n vis își leapădă parfumul,
Planeta, ca un tren printre stihii,
Nu duce adormiți, cătîndu-și drumul,
Prin noaptea-n care veacurile-s vii.

Mă doare spinul unui gînd ce crește
Din însuși duhul nopții otrăvite,
Cînd cerul cu lumină mă-ntregește
Din aurite, limezi stalaclite.

Se lasă frig...

Din streșini metronoame bat precise
Spărgînd secunde-n lungă după-amiază,
Tot cerul în galop parcă nechează
Și norii trec cu aripe deschise.

Am pregătî în vase de pămînt
Un crîng de liliac și iasomie,
Să te vrăjească ele, să te-imbie,
Cerîndu-te la ploaie și la vînt.

Se lasă frig. Dansează plopii, viața,
Pendula bate ceasuri uniforme,
În așteptare chipuri gri, informă,
Că de abia le măsurî cu penița.

Să-ți mai aștept sosirea? Pașii mici?
Și luna răsîrînd cu line-n praguri?
Harapnicie scriu noaptea cu zigzaguri;
Se face timpul clîșă și urzici.

Excelsior

Acolo unde cerul și sufletul sînt una
(Fornite spre înalturi și unul și cel-alt)
Stau păsări mari ciudate, cu aripi de bazalt
Neizbitînd să urce spre slavă mai nicînd.

Au păsări sint? Sau poate desprînce,
cine știe,
Dintr-un coșmar cu pajuri, se apropie greei,
Și-n tropot de capite și coamele vilvai,
Crează pentru basme o sumbră-alegorie.

Orbite de culoare, de sunete și de
Albăstre armonie din slovele aceste
Vor împietri în vreme sărînd peste
tempeste,
Și vor veghea ca sfînxul strejer la piramide.

Sînt slovele pe care le-am zăruvînt cu trudă
Pe foi de manuscris în nopți de iarnă
lungi,
Cînd nu mai știi uritul cu ce să-l mai alungi
Și cînd urechea cearcă trecutul să-l audă.

Primește-te. Sînt toate aici. Și-și pentru
tine;
Iar cînd la primăvară în luna lui april
Vei cutzi cum fișă cocorii dinspre Nil
Și zările s-or sparge în tîndării apoline.

Îngroapă-le-ntr-o brazdă și așteaptă cu
răbdare
Și mai cu seamă crede, că toate, într-o zi,
Invoalete flori albastre curînd vor înflori
Ca oamenii să-nvețe pe noi abecedare.

Sub legi nestrămutate

Ei doi... un parc... o bancă... privirile
mpletite
Deasupra lor castanul, (fostorii duminicale;)
Din cantopiera simplă a tineretei lor,
Se-ntruchipa statuia hipozitei ancestrale.

Ea-și rezemase fruntea pe umărul puternic,
Învăluindu-l tandru în duh de vesnicie;
Și în tumultul care îi bîntuia, cădeau
întreaga milenară a lumii armonie.

De mi de ani, asemeni, în vasta simfonie
A serilor, sub stele și ramuri, se petrec,
Venînd din începutul, cîrînd în vesnicie,
Sub legi nestrămutate — nestrămutate trec.

Să nu-mi spui să ne-abatem, să rupem legi
și rosturi,
— Vremelnicia noastră, nu-i ramură, s-o
frîng;
Nedumeririi tale arată-i sensul simplu,
Pe băncile ascunse prin parcuri și prin
crîng.

Leon și ultimii săi trandafiri

(Urmare din pag. 4)

intelepțiune era întro zidurile lor și cită împăcare! Domnul Leon era în deșert și ceea ce pierduse, toiașu său rătăcea în năstire. E sigur, marmura ei, deșertul se întînde, depărtările erau de nisip și cerul și aerul și apa, totul era de nisip, totul era uscat și fără viață, neomenese. Vîntul începu din nou tulburarea sa, invăluindu-l pe domnul Leon în haina de piatră a firsoarelor necruțătoare. Nisipul compact îi prindea picioarele și îi mingia minile, purtat de aripile grooale ale simunului. Susurul său îmbătrînită părea că aduce de departe cuvinte răzlete și domnul Leon stătu un timp să asculte. Hobote de ris triumfătoare răzbat pînă la el, apoi nisipul plătior întunecă orizontul, stînsse lumina, și pribegul văzu tot mai greu, umbra mare îl acoperă întreg, cerul era de piatră fărîmată, ochii se umpluseră de nisip, nisipul rodca minile și picp-tul lui slăbănog, îi pătrunsesse în stomac și intestinale și le simțea îngreunate de nisip. Domnul Leon rătăcea în drum spre Mecca, pe un drum bătut de simon, și cuvîntul profetului se stingea în gîtul său. Pornise ca Trimis, avea de spus, cuvîntul nu era al lui și nu se putea opri. Înainta vitejește și vîntul se sparse retrăgîndu-se cu un vaer, lingîndu-i picioarele. În fața se deschidea vederea unei cetăți albe, ocotite de primejdii. Numai cerul hureilor minunate ridica glasul său de apă către cerul albastru. Pînsul de fericele al domnului Leon mormura: Asia, sigur că asta este, fusese trimis și aici e locul!

cepta tot ceea ce holărau ei, hrana și tratamentul medical, fără a mai opune cea mai mică rezistență și în ultima instanță fără a mai fi consultat. Singurul care nu se înselea asupra posibilităților sale de a intra acum în contact cu lumea era doctorul. El știa că retrăgerea fusese făcută în deplină cunoștință, că domnul Leon lecase în mod conștient cu un ceas mai devreme din această lume. Ar fi putut să continue o agonie publică, beneficiind de ajutorul ispitit și de consolare oamenilor. Dar el alesese calea cea mai grea: confruntarea cu sine. Fiindcă își dădea seama mai bine simțea în carnea lui că nu există scăpare. Faptul că va muri nu mai era pentru el sublimul într-o propoziție obiectivă, atît de ușor de suportat, așa cum spun oamenii: vom muri, sau: voi muri, sigur că da, fără a crede de fapt în realitatea ei, ștînd că nu se poate întîmpla. Pentru domnul Leon nu mai exista enunțul acesta, el nu se mai gîndea că moare, el murise deja, refuzînd să mai participe într-un fel la ritualul comun, la agonie conștientă, plină de minciuni. Pentru el era mai mult, el trăia moartea, și de acolo venea zîmbutul inteligent, care putea fi doar o impresie, sau mina lui concentrată, imposibilitatea lui înșelătoare, care de fapt era aplecare înemăsurabilă a singurului prezent absolut. Se golise de pre-judecări, de falsele probleme ale incertitudinii. Nu mai începuse încălă: asta era. Starea de bine organic, pregătirea obscură a exploziei finale, ruperii violente, favorizată tentativă lui. Nu mai voia să afle nimic, să descopere nici un mecanism, nu mai lăsa nici un testament moral, asta era. Murea. Domnul Leon murea. La un moment dat ar fi vrut să se termine, nu mai avea nici un sens să ducere, era calm, nu avea dureri și nu se gîndea la moarte, dar simțea că trebuie să, e cazul, fiindcă nu mai dorea să știe nimic, era desigur momentul să, nu mai avea nici un rost, nu mai păstrase legături cu lumea, ar fi fost înforțat să se întoarcă din drum. Închidea ochii avînd senzația că se confundă, că-și pierde cunoștința, ar fi vrut să poată sfîrși în felul acesta, adică să nu mai știe nimic, să nu mai fie. Descoperea că gîndurile îl reveneau totuși, timide, și că dureră era pe punctul de a izbucni. I se făcu frică, o frică de moarte, teama colosală, fără sens, creierii i se lichefiau, pleoapele i se încăleau, apoi ochii, simțea o pastă fierbinte cum îl docotește în cap, groaice, de mercur. Totul se făcea pe urmă lumină, căldura unei speranțe, liniștea bunăstării aparente, pacea dinainte de furtună. Domnul Leon era bînc, nu se mai gîndea la ceea ce a fost și nici la ceea ce va veni. Era acum, stătea în liniștea lui adîncă și urmărea drumul luminii prin capere. Soarele apusese de mult, întinerul domolise frîmîntările de peste zi și casa se confundase în tăcerea somnului de moarte. Numai domnul Leon mai vedea o rază strălucitoare de la pervazul ferestrei pînă la raftul cu cărți din dreapta, și urmărea viața firsoarelor de praț care o străbăteau. Zîmbea pentru prima oară de la începutul bolii, fata toată i se destinsese, o bunăteare înemăsurabilă, bucuria acestei frumuseți nebănuite. Raza se întînsese și în curînd lumina invadă încăperea, domnul Leon își umplu plămîni, era plin de minunată clipa, ar fi vrut să spună ceva, să țipe de bucurie, dar nu ascose decît un horcăit înforțat și căzu pe o parte, avînd o expresie de intensă ferice. Muriu.

apăsătoare din încăperea, aerul stătut și greu, ca o suflare puturoasă de animal marin, de balenă care moare, deși geamurile erau deschise și soarele de afară își trimitea din belșug razele peste pervazul din lemn îmbătrînit. Doamne, băiețelul nu putea să uite fața imobilă a bolnavului, ochii lui întorși înăuntru, contemplant parcă cine știe ce întîmplări grozave. Gabriel stătea pe coridor, în pijamaua lui albastră și se întreba dacă nu avea să i se întîmple ceva, dacă făcea bine să intre în cameră. I se făcu frig și atunci se apropie de ușă, apăsa pe clanță și păși îndărnit. Domnul Leon zicea pe o parte, cu capul căzut în jos, atîrînd peste simonul patului, cu privirea întoarsă către ușă, cu ochii stîlcoși și o expresie de mare bunăteare, de căldură împitipită pe strășurile sale încă nealterate. Băiatul nu cuteră să treacă mai mult de un pas peste prag, încurajat. I se părea că domnul Leon este treaz și de aceea simți nevoia să se scuze. Bișui:

— Am vrut numai... Sigur... Doar să... să vă văd... să vă văd, numai să vă văd...

Domnul Leon nu spunea nimic și atunci băiatul se încurcă. Mai privi odată corpul care stătea într-o poziție atît de ciudată și apoi se întoarse, teșînd în fușă și lăsînd deschisă ușa de la cameră. Fugea fără să se mai ascundă, pe coridor, și se aruncă în pătuțul din camera lui, acoperindu-se repede cu pătura. Gabriel simțea că ceva este cu totul anormal în legătura cu domnul Leon. Ochiul acela neomenit, de ghiță, și expresia bîncă a feței rămăseseră în fața lui, i se părea că se strecuraseră sub pătura, că sînt acolo încă, nu avea decît să se uite la Copilul se înforță și-l veni să plînga, ar fi vrut să fie acum cu colilăi. Pentru prima oară simțea că avea nevoie cu adevărat de pîrînții lui și de Saveta, și toți oamenii cunoscuți și necunoscuți. Ar fi vrut să vină cu toții și să-l scape de imaginea obsedantă a feței rămăseseră în fața lui, i se părea că se strecuraseră pe o parte, răsuțit cu fața către ușă. Nu mai văzuse pe nimeni stînd în poziția asta, rupt de mijloc, holbat și încremenit. Probabil că voise să-l sperie, deși Gabriel nu-și dădea seama cită joacă și cît lucru serios era în atitudinea domnului Leon, în omul brutal de care se ferise, în general, pentru că relațiile cu el erau întotdeauna stingace și împregnate de violență. Vorbea zgometos și-l lua cu o mină de umeri, stringîndu-l tare, zgîlțîindu-l cu brutalitate. Poate că și acum ar fi vrut să facă ceva asemănător, să-l sperie și apoi să asculte rînjind tipetele sale ascuțite, cine știe ce voia să mai facă, bucurîndu-se în felul lui broci.

Copilul se gîndi apoi că nu era nimic din toate astea. Rememoră scena în întregime ei și-și dădu seama că încăperea domnului Leon avea parca ceva în plus, sau în minus, nu putea să știe cu precizie. Era totuși ceva, o realitate misterioasă, parcă totul se învăluisse brusc acolo într-o pinză transparentă și ieșise din ordinea lucrurilor, din curgerea normală. Copilul nu mai văzuse niciodată un mort și n-ar fi putut acum să-și imagineze că domnul Leon i se întîmplase ceva mai grozav decît ar fi putut spune cineva, dar instinctul îl șoptea că se petrecuse un mister adînc, că domnul Leon pășise pe o cale pe care nimeni nu o mai putea înțelege. Băiatul începu să plîngă înțeleșor, fără a încă, nu sigur nu era frică, ci doar umire sau spăimă pură, adică mirare mai adîncă, incomensurabilă, în fața necunoscutului. Ce se întîmplase oare cu domnul Leon și de ce voise el să joace împreună cu Gabriel jocul ciudat și înfricoșător. Băiețelul își stringea gîndurile la barbă și plîngea cu lacrimi fierbinți. Tirziu, copilul auzi vaierul din primul moment, tînguirea sîlbatică, geamătul subire al Savetei. O notă prelungă de glas ancestral rămăsesse suspendată, pe coridorul principal al casei, întra în dormitoare și camerele de lucru înșirate de o parte și de alta se răsuca în spațiu și încăleca trupul răsturnat al mortului. Femeia plîngea ca în satul ei, cum o auzise pe mama sa, și Zoe se întorci, înțeleșînd. Alergă repede și se adresă camerei pe un ton foarte aspru, jignitor, căutînd să interzică lamentația sfîșietoare. Înnebunitor. Dar Saveta nu mai vedea pe nimeni, seșea pe covor, cu ochii țîntă la ceea ce fusese domnul Leon, și nici o forță din lume n-ar fi putut să o oprească să-și spună durerea. Omul de acolo nu-i fusese apropiat, îl slujise și atit, ca pe un străin, fiindcă așa îi poruncise Zoe, fără a încerca vreodată pentru el altceva decît deferența care i se cuvenea în calitate de chiriș privilegiat al domnului Serbac. Muriu însă, întruchipă deci misterul esențial în fața căruia femeia se închina.

TEATRU

Sufleurul, o personalitate cu tradiție

La sfârșitul stagiunii, directorul de teatru onest să-i ceară sufleurului. În fața întregului personal, cu tot ceremonialul de rigoare, să-l roage să-i ierte stagiunea. A fost pus să sufle (cu convingere) cam multe banalități, ineptii. A fost pus să transpire și să aibă o noți (există și aici trac) pentru te miri ce frumoasă intenție ratată.

Eminescu, abia adolescent, intra în cușca sufleurului, plin de entuziasm. ca în balonul lui Jules Verne. Spera poate ocolul lumii. N-a făcut decât ocolul citorva orașe și orașele. I-a rămas însă pasiunea pentru teatru și, în fața ochilor, scena mizerabilă ori minunată, amplificată până la proporții cosmice. **Privitor ca la teatru** — n-a putut rămâne, absorbit de marea lui acțiune. Se mai pot cita mulți alți sufleuri celebri. (Înainte de a scrie, la noi, Ion Eliade Radulescu).

Există o artă și a suflului. cum actorul trebuie să aibă dexteritatea de a vîna din

zbor vorba. Se povestesc multe anecdotă cu sufleuri distrați, incurcînd tablourile ori chiar actele. Dă-mi mie un sufleur bun — și-ți recit Mahabharata, ca pe nimica. Imi închipui însă un spectacol cu actori muți și surzi — gesticulînd pe scenă și doar vocea sufleurului, mare și disperată ca broboarele de sudoare pe o frunte lovită brusc de amnezie. Sint texte care trebuie verificate pe spirite tari de ureche.

Nu pot să închei fără a omagia titularul de drept al imprăștiilor tuturor vorbelor și replicelor noastre în lume: vîntului. Mai ales trebuie pomenit în zile de caniculă, cînd adierile zac ferecate pe undeva, ca pentru o probare, iar actorul din fiecare cetățean bîjbîie toropit pe străzi și prin piețe, așteptînd foarte incurcat undă de fericire și marea tiradă a vieții care intrîrzie.

— Sufle, mă!

Marin SORESCU

TELEVIZIUNE

Proiecte și promisiuni

Cu puțin timp în urmă, Televiziunea Română a organizat o conferință de presă cu scopul informării ziarelor și revistelor asupra planului de perspectivă și a emisiunilor ce urmează a fi prezentate curînd pe micul ecran.

Considerăm că-i util să înfățișăm cititorilor din proiectele televiziunii.

De o mai mare atenție se vor bucura în viitor emisiunile literare, preconizîndu-se o mai bogată programare, cit și îmbogățirea sumarului. Astfel, în cadrul „Actualităților literare” în afara obișnuitorilor dezbateri și cronici literare scriitorii de prestigiu vor prezenta în lectură proprie fragmente din ultimele lor lucrări.

Poezici, o apariție atît de rară în trecut, i se va afecta spațiu în plus. Sîmbăta, programul 2, emisiunea „Poesis” oferă poezilor posibilitatea alcătuirii unor antologii din creația proprie. De asemenea, micul ecran va organiza recitaluri poetice susținute de artiști de frunte ai scenei noastre. Teatrul este prezent în viitor cu precădere prin spectacole transmise din studio. Dramaturgiei originale i se va acorda o atenție sporită. Săptămînal, teatrul scurt prezintă piese ale autorilor contemporani. Clasicii români și străini vor fi și ei prezentați cu regularitate. Cele mai reușite spectacole ale teatrelor bucureștene și din provincie urînd a fi preluate de televiziune (există deja în acest sens un proiect de colaborare a teatrelor cu televiziunea).

O inițiativă interesantă este emisiunea „Vă oferim aparatul de filmat”, prin care unii scriitori își fac debutul ca realizatori (regie, text, comentarii) a unor filme de actualitate. Marin Preda, Fănuș Neagu, Nichita Stănescu, Pop Simion, Gh. Tomozei, Mircea Grigorescu și-au confirmat colaborarea.

Seriilele, care, se pare, cunosc o mare audiență de spectatori vor continua cu erantizările după operele literare ale lui Huxley și George Eliot. Cele românești,

promisiuni mai vechi, sint anunțate ca sigure în viitorul nu prea îndepărtat. Există proiecte pentru șapte proiecte de acest gen: **Neînfricătii** (scenariu Eugen Barbu, regia Iulian Mihai); **Voiajorul** (scenariu Titus Popovici, regia Cornel Todica); **Această planetă, pămîntul** (nouă episoade despre înfăptuirile și preocupările civilizației umane în ultimele trei decenii, scenariu de Paul Anghel și Sergiu Verona); **Războiul undelor** (după scenariu de Eugen Barbu și N. Mihail) sint cîteva dintre ele. Emisiunile de varietăți, foarte populare dur, în trecut, destul de slabe, reapar și se speră în reușite. Primele două: **Cortejiul dionisiac** de Romulus Vulpesco și **În vizită la Hanu-Ancuței** de Alecu Popovici. Televiziunea își înscrie în repertoriul său cîteva succese ale cinematografiei mondiale: **Domnișoara Julia**, al suedezului Al Sjöberg, **De ce-ai întîrziat**, cu Michele Morgan și Henri Vidal; **Adam avea 4 fii**, cu Ingrid Bergman, **Arsenic și danțelă**, cu Cary Grant și altele.

Printre noutăți notăm și viitoarele parodii muzicale producții autohtone și import după diferite opere literare. Foarte interesantă este, credem, încercarea televiziunii de a achiziționa și prezenta pe micul ecran celebrele lecții de educație muzicală ale lui Leonard Bernstein la pupiturii Orchestrei simfonice din New York. Ar fi una din cele mai utile emisiuni de cultură muzicală.

Acestea ar fi numai cîteva proiecte de viitor ale televiziunii. În fixarea lor, am fost informați, s-a ținut cont de sugestiile telespectatorilor și ale cronicarilor de specialitate. Ele sint, desigur, interesante și pot sugera programe de calitate pe micile noastre ecrane. Sperăm într-o realizare cit mai bună și, mai ales, sperăm ca ele să nu rămînă doar promisiuni.

Radu DUMITRU

EXPOZITII

O expoziție-trei centre artistice

Obiectele discriminări care se fac în stabilirea judecării de valoare nu se par, în fața expoziției de artă plastică a filialelor Timișoara, Tirgu Mureș și Ploiești total, inutile. Mai mult, nivelul și intensitatea preocupărilor (în multe cazuri) implică disocieri nu atît restrictiv geografice cit mai ales din punctul de vedere al unor sensibilități diferite al unei amprente de atmosferă și care o lasă un colectiv sau a altui.

La Timișoara ideea modernității formelor și tendințele accentuate de revizuire a conceptului artistic depășește simplul emuț și însăși existența unui grup mixt de plasticieni și matematicieni cu o denumire generică vizînd un anume anonim, tipic desfășurării și construcțiilor artei moderne, Sigma 1, este, dincolo de un argument, o necesitate în sfîrșit înțeleasă.

La Tirgu Mureș obsesiile picturii de secolul se mențin în limitele unui expresionism sincer, devenit, prin afinități sau contaminare, stil aproape colectiv. Fără a fi o reducere, o asemenea constatare reflectă fără îndoială o zonă compactă de intenții.

La Ploiești tendințele spre decorativism sint nete. Cei cîteva colorisți sint suficienți pentru a imprimă o direcție totuși clară, în ciuda faptului că spiriții acestei selecții oscilează între tradiție și modernitate.

În aceste posibile definiții nu intră desigur, printr-un firesc proces de abstractare, lucrările diletante. În fiecare secțiune, selecția a acționat cu blîndete, oarînd — bînăuiesc — susceptibile orgoliile locale. Spun aceasta, pentru că de abia începînd cu expoziția de față (parțial și expoziția de artă plastică din Cluj), se poate vorbi de o reprezentare finalizată, depășînd scopul pur informativ. Așadar, clasificările sint fortuite și provizorii și totuși secțiunea timișoreană se impune. Nu numai printr-o detașare în aria preocupărilor contemporane ci mai ales prin siguranța rezultatelor. În primul rînd, acest grup Sigma 1. Fiind primul colectiv în care inspirația artistică urmează un sever traiect matematic, el trebuie salvat ca atare. Dar ansamblurile spațiale pe care ni le înfățișează fotografiile (idee excelentă în situația fatal limitată de posibilități de execuție și materiale), vorbesc despre o „ars constructivă” tipic modernă, rezervată marilor aglomerații urbanistice. Programul ambientat provenit de la Sigma 1, pe linia spiritului constructivismului, dovedește resurse reale.

O expoziție exclusivă ar putea impune, în sfîrșit, discuția despre arta urbanistică pe teneuriile ei reale și moderne.

Sculpturile lui Gabriel Kazinczy, ansamblurile pictate ale lui Gabriel Foa, sculpturile lui Petru Iezca, lucrările lui Zoltan Molnar și Romul Nufciu — iată indicațiile cele mai semnificative pentru ferocitatea care-i stăpînește pe artiștii timișoreni. Ar fi interesant de căutat explicațiile unui fenomen cultural care, prin amplitudine, depășește simpla excepție.

Dacă la Timișoara delimitările sint ferme, așa cum am mai spus, la Tirgu Mureș și Ploiești delinirea este provocată de o sumă de artiști talentați și laborioși. Excepțiile sint mai puțin numeroase: ele sint de abia ze acum de așteptat. A cita în acest caz nu înseamnă neapărat a alege ci a sublinia. Păstrînd indicația de caracter estetic a colectivelor, trebuiesc omintii Ambrus Imre, Balazs Imre, Zoltan Sandor și Porcsolt Borbala, de la Tirgu Mureș, Ion Hoeflich, Petru Popovici, Ion Iăzeanu, Victor Munteanu și Ovidiu Paytina de la Ploiești.

Iulian MEREUȚĂ

Infatigabilul jandarm

În momente dezagreabile, atunci cînd mulți dintre noi căutăm în memorie imagini vesele în stare să ne readucă buna dispoziție, s-a întîmplat să se ivească înaintea noastră, cu vioiciune, infiripîndu-se din cine știe ce reproducere, o caricatură veche de știe ce decenii. Aparține unui maestru al satirii franceze (jandarm cu îngratitudine numele lui) și e destul de simplă: un cărucior de copii, sistem landou, din care iese bustul unui neașteptat ocupant — un jandarm mustăcios plîngînd în hohote. Cu chipul, încheiat la toți nasturii, cu toate galoanele regulamentare, omul ordinii hohotește ca un prunc disperat uitat de un tată bețiv la intrarea bodegii.

Mult trebuie să-i mai „simpatizez” francezii pe păzitorii ordinii (les flics?), de vreme ce se amuză de alita vreme, cu atita cheltuială, umplînd lumea cu isprăvile lui, pe seama agonatelor aventuri ale gradatului din Saint-Tropez? Cîte pelicule s-or fi adunat pînă acum, lăsînd intactă posibilitatea unor noi năzdrăvăni? Vreo trei ne-au învîrtat și pe noi, uluindu-ne cu copilarie, improvizările etc. etc., ce constituie substanța lor epică. Autorii scenariilor toarnă cu semînatate povești care, nemescute bine, sint filmate în grabă, cum fac gazele la marile petreceri după ce s-a terminat vinul onorabil și avîntul consumatorilor zîvînt orice sa mai afle prin cămară. Ia să aibă și studiourile respective o redacție de scenarii, ca aceea ce ostenește asupra manuscrisurilor destinate industriei buftene, n-or mai fi cu puțință asemenea filme neserioase! Dar așa realizatorii jandarmului exploatează succesul (fără scrupule pentru modestia incropelii) și spectatori merg să ridă (nejustificat!) de Louis de Funès, ocolînd serioasele, temeinicele, în colectiv cumpănitele noastre comedii cinematografice. Noi, urmînd cu crispate capodopere în dramă, film istoric, comedia ș.a., trecînd în drum spre desăvîrșire scenă-

riile, riscăm să n-o prea găsim. E nevoie, dacă ne va crede cineva sau nu, de mai multă încredere în creatorul individual. O pozie nu poate fi scrisă în cor, un scenariu cinematografic alunge adesea să fie o operă cu mulți părinți. Să-i lășăm pe cutare să facă el filmul de la A la Z, și dacă nu iese bine să fie el de vină, nu cine știe cine de pe parcurs care-a schimbat cu o „sugestie” aproape totul. Fără a merge „pe mina cuiuiv”, nu vom avea nici capodopere, nici succes. Și asta e valabil, credem, pentru toate „calibrele” de film.

Louis de Funès face totii banii, oriunde apare. De asta sint conștienți producătorii filmelor sale și toată krija lor este să-l pună pe el în valoare. E o înțelegere tacită cu spectatori: îl vrei pe de Funès?, par a întreba producătorii, potfiți, el e, iată-l aici, dincolo, trist, vesel, nervos, tandru, viteaz, norocos, ingenios, sofinod, urzînd intrigi, curtinod, descurcîndu-se uități-vă la el și consumați-l... pînă o să vă satureți! Căci simpaticul actor va ajunge, dacă nu a și făcut-o, să ne scoată din sărite. Și atunci ne vom aminti de realizări mai vechi ale sale, de pe vremea cînd se apropia de succes, anevoie, sau era la începutul lui: pentru noi, de pildă, cea mai frumoasă din multe sale apariții rămîne cea din „Nevăzută, necunoscut”.

Succesul — mai ales de box office — își are însă legile sale și numai naivii îl resping în numele unor grave comandamente, aplicate în mod exterior. Și noi avem comici formidabili, comparabili fără ezitare cu Louis de Funès. Îi vom aștepta tot în pelicule „temeinice”? E o eroare și ne-ar face o mare plăcere să-i vedem lanșați de Casa noastră de filme în spumoase și nepretențioase comedii, la care lumea să ridă din toată inima, iar cronicarii să nu le judece cu intrinsecităț unilaterala.

Ilie CONSTANTIN

PICASSO: PEISAJ MEDITERANEAN (fragment)

SPORT

Fotbal actual, numele tău este formalism!

În vechea idee autohtonă — că fiecare naș își are nasul — apărură acum, la sfîrșit de vară, și suplînitorii lui Suplînitor. Căci, Doamne, posibilitățile umane sint infinite și acolo unde crezi că ai dat de marginea Universului, observi că se află un nou început. Ce relativism sintem și ce ușor de suplinit! În acest timp, campionatul se apropie și mine începe. Avem prezentimentul că acesta va fi **campionatul cel mare**. Iată, echipele se regrupează: noi veletari par limizi și cînd colo, în fiecare dintre ei zace probabil cite un Gigș Tătaru. Chiar în Iordănescu a așipit un Gigș Tătaru. Mare „fentos”, Iordănescu nu promite nici el să se astîmperă curînd. Dar mimetismul în fotbal nu e decît repetarea pe un alt plan a mimetismului literar. Modele se tin lanț și aci, ca și la noi. Și sint mai ales modele formaliste, mode care revoluționează suprafața. Ah, unde e epica greoaie, în fotbal și în literatură? Ah, unde e epica timpurilor noi? Nu se înțelege mai nimic din fotbal ca și din literatură. S-a dus limpezimea pașii în adfîn, odată cu dispariția conflictului real al romanului. Fotbal actual, numele tău este formalism! Și atunci ce ne mai revoltăm noi că U.T.A. va cîștiga din nou campionatul? Zădărnice este plînsul lui Fănuș Neagu pe ruinele fostului campionat. Batiste noi pentru noile lacrimi, căci nu echipa cea mai bună va cîștiga campionatul viitor. Și formalismul — cum ar spune Teodor Mazilu — nu e o vorbă goală. Tulpina fotbalului nostru — cum ar spune un poet metaforic — se înalță pe solul formalismului: excesiv. Și nu e bine. Dar, cum ar spune un critic de idei, nu e nici rău. Adevărul e pe undeva pe la mijloc. Și din formalism în formalism iată-ne la sfîrșitul acestui campionat. Iarși regrete, iarși injurii, iarși pretenții. Iarși puncte, iarși retrogradări. Vai, ce veac am apucat! **Scintea** Ti-

neretului va căuta noi formule de publicistică sportivă, înamice vehemente vor poposi în paginile ei. Ca o jertfă se va ridica la ceruri fumul de tămîie la adresa Federației din paginile revistei **Fotbal**, ca și — în ultima vreme — din ate ziarului **Sportul**. Amabili constructori de bisericiute din aceste publicații vor călători mult, mult de tot, în străinătăți. Pana lor va transmite reportajii de la fața locului, între verb și substantiv va fi un dezaord mortal, scorurile vor fi comunicate grațios și sobru, iar comentariile vor umfla matca riurilor. În **Contemporanul** va continua să se afirme Teodor Mazilu, singurul cetățean român care nu se pricepe la sport. Nu se pricepe o puțin zis. Cel mai potrivit cuvînt ar fi afon. Și poate că totuși Teodor Mazilu e cel mai bun cronicar al nostru, căci nicăieri ca-n paginile lui nu găsești o asemenea distanță față de sport. Glorie lui Teodor Mazilu, cel care din instinct a găsit calea cea bună: **indiferența absolută**. Glorie și închinăciune!

Ce se va întîmpla cu U.T.A. în fața marșii sale adversare, nimeni nu știe. Nici noi nu credem că arădării s-au pregătit serios pentru confruntarea cu Fejenoord. Dar nici disperarea lui Eugenia Barbu nu ni se pare o soluție. Puptul că arădării și-au petrecut concediul la Moneasa. Îl determină pe vajnicul autor al romanului „**Soseaua** (Feije) **Nordului**” să se repeadă buluc pe semnalul de alarmă și să l extenueze cu la prăbușirea unui continent Moneasa și se pare intraductibilului nostru prozator un fel de groapă cu lei, în care nenorocirile se tin lanț iar sansele se duc pe pusții. În cunoscutul său stil alarmat, Eugen Barbu se revoltă împotriva unui drept cîștigat prin Cudul Muncii — **dreptul la concediu**. Nu e chiar așa de absurd dacă ne gîndim bine, că jucătorii arădării s-au odihnit și ei cîteva zile,

într-o stațiune din Ardeal. Ca să fie liniștit, Eugen Barbu ar fi preferat, desigur, să-i vadă pe Leroter și pe Domide străbătînd țara, de la Oradea pîn-la mare, cu mingea la picior. Nici așa. N-o fi U.T.A. cea mai bună echipă din Europa, dar campionatul l-a cîștigat jucînd. Mecii de meci, cum a putut și ea. Nici noi nu înbebunim după jocul arădănilor. Nici noi nu avem tresăriri cînd rostim numele Brașovschi. Dar să ceri în **Informația Bucureștilor** interzicerea concediului pentru cei care au cîștigat campionatul, se pare o pedepșă excesivă. Dacă Federația ar lua în serios strătutul de o entuziasă indignare al lui Eugen Barbu n-ar fi exclus ca la anul echipele să refuze pe rînd cîștigarea campionatului.

Și totuși, ceva adevăr se află în rîndurile scrise de Eugen Barbu. Risipa de dezlegări pe care au făcut-o conducătorii clubului arădan, nu e o bună. Poate că o risipă de dezlegări asemănătoare n-ar strica și în lotul de conducători ai echipei.

Pe de altă parte, revista **Tribuna** dedică o pagină întrebării fundamentale „**Cine se teme de U.T.A.**” Alt exers. Propunerea noastră — venită din experiența personală a Suplînitorului este ca despre U.T.A. să se vorbească deocamdată cit mai puțin. Căci exemplul lui Angelo Niculescu ne stăruie încă în memorie. Cu cit l-am criticat, cu atit l-am consolidat. Cine vrea să consolideze U.T.A. — s-o critice deci. Cine vrea, de asemenea, s-o consolideze, — s-o laude. Cine vrea s-o distrugă, să tacă.

Cu un deget monumental în dreptul buzelor, rostîm acum la începutul noului campionat: **Ssst!** Și văile conștiinței răsunînd și ele: **sssst!**

SUPLINITOR

u. v. z.

poeti canadieni contemporani

NELSON BALL

Praf

Praful plutește

în aerul însoțit

și vine de se-asează

straturi-straturi :

o gingașă blană

căptușindu-ne odăile.

BARBARA CARUSO

Zori

Dimineața a intrat sărind în camera

mea

s-a împiedicat de un scaun

și s-a prăbușit în pat

Am zvirlit după ea cu ceasul deșteptător

LEONARD COHEN

Ce fac aici

Nu știu dacă lumea a mințit.

Eu unul — da.

Nu știu dacă lumea a unelțit împotriva dragostei.

Eu unul — da.

Climele torturii nu-s a bine

Eu unul am torturat

Chiar și fără norul în chip de ciupercă

Tot așa fi urit.

Ascultați

aș fi făcut aceleași lucruri

chiar dacă n-ar fi moartea

nu vreau să fiu ținut ca un bețiv

sub robinetul rece al faptelor

neg scuzele universale.

Aidoma unei cabine telefonice goale

prin dreptul căreia treci noaptea

și ți-o aduci aminte

aidoma oglinzilor din holul unui mare

cinematograf

în care te privești numai la ieșire

aidoma unei nimfomane ce adună o mie

de inși într-o stranie frăție —

eu unul v-aștept

pe fiecare din voi să mărturisiți.

JOHN ROBERT COLOMBO

Mileniu

Cînd vremea în sfîrșit se va-implini

nu-i nevoie să fie rostită nici o vorbă.

Nu-i nevoie să se spună nimic

și totuși nici un gînd nu rămîne nespus.

Totul se va ști ca și cum

din totdeauna ar fi fost știut

Și va fi totul simțit

ca și cum din totdeauna ar fi fost simțit

Nici o schimbare n-o să fie

ci doar o deosebire

Nici un ceas

care să nu fi fost ceasul de-acum

Nici o teamă de ceea ce trebuie să fie

la vremea cînd trebuie.

ROY DANIELS

Noe

S-au adunat în juru-l sfătuindu-l s-o

lase baltă

Au alcătuit o comisie și-au încercat să-l

pună-n minoritate

I-au anulat autorizația de construcție și

i-au șterpelit

Planurile. Stau uneori și mă minunez

cum de-a sfîrșit-o cu bine.

Le-a prevestit că vine urgia, că-au să

se căiască,

I-a rugat să creadă că apele se vor

umfla,

I-a mbiat să-i ducă la limanul izbăvirii,

O lume nouă. Erau morți și el o știa.

Fără nici un rost.

Și apoi a început ploaia.

Cîteva stropi mai întii care abia de-au

udat pămîntul.

Pe urmă-a turnat cu găleata, piraiele

repezi năpădind orașul —

Și'n sfîrșit, potopul general. Bătrînul,

Artritic de ani și ani de trudă și dispref,

Sta încovoiat pe puntea lui de amiral

și-i privea cum se inecă.

LIONEL KEARNS

Martor

Lună plină

Și o pojghiță de zăpadă

Copaci

negri

oglinzindu-se-n cer

Dintr-o dată

vuiește

vîntul.

As vrea — maladiile lecturii... — să
pot alcătui în timpul vieții mele o anto-
logie a poeziei universale, din al cărei
cuprins încerc aici, azi, să ofer cititorilor
doar o foarte vagă schiță a poeziei cana-
diene contemporane. Ea nu-i decît prelu-
diul subțire la capitolul unei contribuții
litice care se exprimă în două limbi de
circulație universală: aceea a Franței, a
ceea a Angliei — și care pune orgoliul a
două speranțe, nici una mai săracă în ex-
periențe, nici una mai săracă în ex-
periențe, să fuzioneze. Știu că pasiunile
mele nu sînt pasiunile multora dintre con-
temporanii mei. Dar năi știu pe de o par-
te și că nu se poate face cultură (de artă,
ce să mai vorbim!) fără pasiune, iar pe
de alta că mulți dintr-inșii au — bineînțe-
les — treburi, orizonturi și rațiuni in-
tr-adevăr incompatibile cu cenușăritile li-
teraturii, care mănincă viață, dau incer-
titudinii, procese de conștiință și răsplăți
tirizii sau puține. Dar oare tirizii nu s-a
născut și el cu o noimă?...

Sînt vreo 4 luni de cînd în „România Li-
terară” publicam o pagină de poeme de Ir-
ving Layton (n. 1912 —), originar din
România, plecat la vîrsta de numai 2 ani,
împreună cu părinții săi, în țara de la
nordul Statelor Unite, dincolo de ocean.

În ultima vreme, un alt român — face
acolo, în Canada, pentru lirica noastră,
mai mult decît facem noi în acest
domeniu: este vorba de Nicholas Ca-
tanoy — poet, fizician, medic și filozof.
Prin grija lui, captușită cu idealism,
sacrificii și nostalgie, vor apare în
S.U.A. și în Anglia antologii ale poeziei
românești contemporane. Cîteva din poezii
paginii de față, o treime, sînt colegii noștri
de dincolo, care au tradus din noi pentru
„Penguin Books”. Să-i și numim: I-
nel Kearns, John Robert Colombo, Li-
onel Kearns, Dorothy Livesay, John New-
love. Căutaiți — poți fi prietenii noștri de
mine. Și tot e ceva.

I. C.

DOROTHY LIVESAY

Satul

E fără nume satul

colibele de lut, acoperișul de iarbă tunsă

pămîntiu pină jos

și fără nume

femeia ghemuită afară lingă un foc

prizărit

iar copilul, fără nume și el, — băiat ori

fată —

cărînd scaunele pe care să șadă cei ai

casei.

Nu li-i drag locul ăsta și nici nu-i dau

nume

sînt prea lipiți de el :

miros a iarbă, a frunze, a colbul nemilos,

și cresc odată cu ploaia

și mor odată cu stropii ploii

Între ei și pămînt
nu simt osebite
iubind glia tot cît își iubește un om
propria-i mină

O folosesc, și-și duc zilele
ori o retează, și mor.

JOHN NEWLOVE

Cînd ne vedem pe noi

E prost filmul în care sîntem viriți și

zimbînd

cînd ne vedem. Orbecăim printre

platitudinile de care am ris

și ridem din nou cînd vedem

cît sînt de-adevurate, deși în toate

chipurile

nu ni-i dat a fi; iar mohoritul ornice

ne tot afundă.

Ai spus că azi după amiază

șoarecii alergau prin patul nostru

în vreme ce-l primeneai; nu-i decît

pe jumătate al nostru, — jumătatea

cealaltă

e-a zburdalnicilor șoareci care nu fac

nimănu

atîta rău cît facem noi, tu și cu mine,

cînd ridem.

RENÉ PAGEAU

Inecul

Viața lunecă pe ulucul apelor !

De apăsarea morții trupul îngreuiat

Va fi miine-o ușoară abater de epavă

Cînd marea va clătina din degete.

C-o brătară albă de oseminte.

Amintirea copilului

E legată de-ncheietura mîinii mamei

PIERRE PERRAULT

Fără întoarcere

De mă-ntorc în noapte

nu-nvinovăți amiaza

înțelepții sapă lumina

pe care-o zvirî în soare nebunii

pășările au cîntat

ca să-ncerce prilejurile

nu mă bănuți c-aș vrea

să scap de clipa de-acum

oricînd liniștea

ulmilor o-nfrunt

nu poți face porumbeii

răspunzători de statui

mi-i străin rostul

soarelui în miez de noapte

aurul nu face rădăcini

JEAN-GUY PILON

Totul e încă de spus

Așrii înceți ai ochilor

Mută hotarele și culorile cerului

Senine ziduri și de neînălțurat

Stindarde ale fricii odihnindu-se

În prelingîndu-se prin toate

crăpăturile zilei

Praful cărții noastre absoarbe

Din tine misterioasa-i continuitate —

Speranța

FERNAND OUELLETTE

Unghiile

Goală și-aromitoare armonie-n antipod

orice-ademenire de feciorești izvoare

ce ciocotea în plete

Sfîșiiind umbrele și se deschideau atunci

pin-la inelul aripilor și lacrimilor,

picioarele.

Atît de limpede și neagră — tu ! te

iubeam.

De cum se-mbătă de tine ochiul

pe țărna de deasupra celor morți,

furtuna totul răsturnă-n adîncu-mi.

Și unghiile și-or sfredeli trupul

cu tot ce-avea mai fraged și rotund

JEAN ROYER

Taină

Mîinile tale

ca niște păsări

de desenat cîntecul verii

de despletit luna august

la petalele degetelor

Prelung melodios gestul tău

armonizează spațiul

ritmînd zămislirea Evei

în brațele vremii

netezește forfota lucrurilor

să răsară deasupra zilei dragostea ca o

apă

Am văzut înmugurînd viața

din mîinile tale ca dintr-o grădină

închisă

în care timpul și-ascunde culorile

și gilgînd în palma

iernilor tale, dragostea.

A.J.M. SMITH

Știri despre Phoenix

Se zice că Phoenixul e pe moarte, unii

spun c-a și murit.

Mort fără scăpare, susține una din știri,

Dar a fost suprimată, oficialitatea o

tăgăduie —

Cred și eu că mințea cel ce a transmis-o!

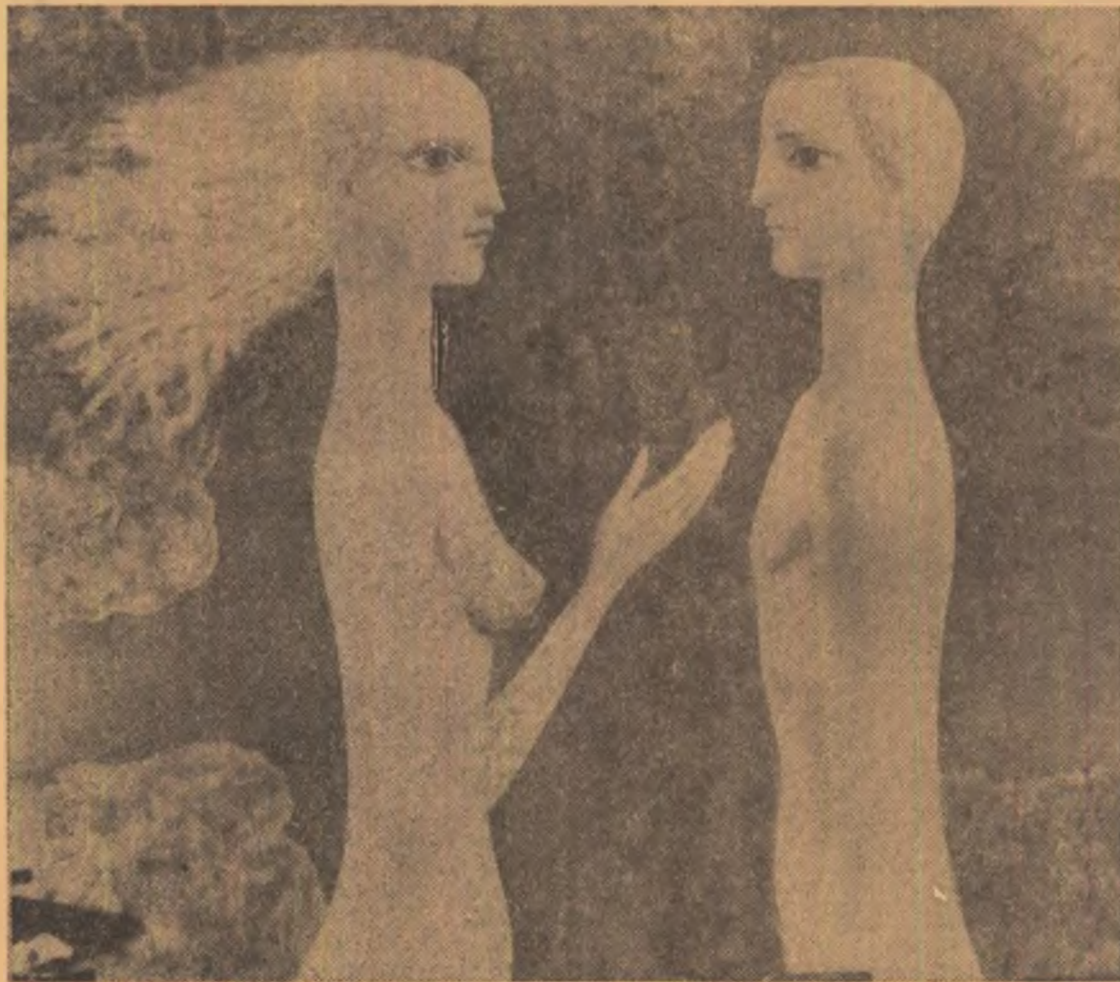
În orice caz, mi s-a spus că a fost

împușcat

Ca măsură de prevedere, chit că mințise

ori ba.

În românește de ION CARAION

SABIN BALASA : TINERI

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănulescu

Redactori șefi adjuncți:

Cezar Baltag, Fănuș Neagu,

Adrian Păunescu

Secretar general de redacție:

Constantin Toiu

L

REDACȚIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 19

Telefon : 11 51 54 ; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE :

3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică : Mircea Popescu

Paginător : Nicolae Ion.